

Erasmus Universiteit Rotterdam

Erasmus School of Economics

Bachelorscriptie

Dubbele verliesneming buiten fiscale eenheid maar binnen concern

De voorgestelde aanpassing van art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969

Naam: Davy Schoorl

Studentnummer: 401131

Begeleider: L.C. van Hulten MSc, R.C. de Smit MSc

Plaats: Wassenaar

Datum definitieve versie: Juli 2017

Inhoudsopgave

1. Inleiding	3
1.1 Inleiding	3
1.2 Probleemstelling.....	5
1.3 Opzet	5
1.4 Afbakening.....	5
2. Wet aanpassing fiscale eenheid	7
2.1 Inleiding	7
2.2 Wat is de fiscale eenheid?	7
2.2.1 Voordelen fiscale eenheid	7
2.2.2 Nadelen fiscale eenheid.....	8
2.3 Aanleiding Wet aanpassing fiscale eenheid	9
2.3.1 Het Papillon arrest	9
2.3.2 Het X holding arrest	10
2.3.3 Het SCA Holding, X AG e.a. arrest	10
2.3.4 Het vlinderbesluit.....	11
2.4 Hoofdpijnen Wet aanpassing fiscale eenheid	12
2.4.1 Hoofdpijnen Papillon fiscale eenheden	12
2.4.2 Hoofdpijnen zusjes fiscale eenheden.....	13
2.5 Conclusie	15
3. Dubbele verliesneming	16
3.1 De wettekst van art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969.....	16
3.1.1 De zusjes fiscale eenheden	16
3.1.2 De Papillon fiscale eenheden	17
3.1.3 Fiscale eenheid met een buitenlands belastingplichtige moedermaatschappij.....	18
3.1.4 Fiscale eenheid met een buitenlandse dochtermaatschappij	19
3.2 Doel en strekking art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969	20
3.2.1 Doel en strekking in economische zin.....	21
3.2.2 Doel en strekking op grond van belastingbeginselen	21
3.2.3 Doel en strekking op grond van het systeem	21
3.3 Reikwijdte art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969	22
3.3.1 Opmerkingen formulering art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969	22
3.4 Conclusie	26
4. Dubbele verliesneming onder het voorstel	27

4.1 De voorgestelde wettekst van art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969.....	27
4.1.1 Het verbonden lichaam.....	27
4.1.2 De onzakelijke lening	28
4.2 Doel en strekking voorgestelde art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969	28
4.2.1 Doel en strekking in economische zin.....	29
4.2.2 Doel en strekking op grond van belastingbeginselen	29
4.2.3 Doel en strekking op grond van het systeem	29
4.3 Reikwijdte voorgestelde art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969	29
4.3.1 Opmerkingen formulering	30
4.4 Conclusie	32
5. Conclusie	33
5.1 Samenvatting.....	33
5.2 Beantwoording probleemstelling.....	33
5.3 Aanbeveling	34
Literatuurlijst	35

1.1 Inleiding

Het Papillon arrest ging over een in Frankrijk gevestigde grootmoedermaatschappij die een 'fiscale eenheid' wilde aangaan met een in Frankrijk gevestigde kleindochter. In Frankrijk is er een regeling die vergelijkbaar is met de Nederlandse fiscale eenheid. Het probleem hier was dat er sprake was van een Nederlandse tussenhoudstermaatschappij, waardoor de Franse inspecteur de 'fiscale eenheid' had geweigerd. Het Hof van Justitie oordeelde dat de Franse regeling in strijd was met de vrijheid van vestiging binnen de Europese Unie ('EU').¹

Het Papillon arrest riep de vraag op of de Nederlandse fiscale eenheid ook in strijd was met het EU recht. In Nederland kwamen vervolgens drie zaken bij het Hof van Amsterdam waarover prejudiciële vragen werden gesteld bij het Hof van Justitie.² De drie zaken die hier bedoeld worden zijn de zaken SCA Holding, XI Holding GmbH en MSA International Holdings.^{3,4,5} Deze zaken zijn uiteindelijk samengevoegd tot het SCA holding, X AG e.a. voor de beantwoording van de prejudiciële vragen door het Hof van Justitie. In de casus die ten grondslag lag aan dit arrest wilden twee Nederlandse grootmoeders een fiscale eenheid aangaan met hun Nederlandse kleindochters. Deze Nederlandse kleindochters werden echter door een Duitse tussenhoudster gehouden, waardoor het verzoek tot fiscale eenheid werd afgewezen. Het Hof van Justitie heeft vervolgens bevestigd dat het afwijzen van het verzoek in strijd was met de vrijheid van vestiging.⁶ Dit leidde ertoe dat het Hof van Amsterdam in de zaken SCA Holding en MSA International Holdings oordeelde dat de artikelen 49 VWEU en 54 VWEU moeten worden uitgelegd dat zij zich verzetten tegen een wettelijke regeling volgens welke een ingezeten moedervennootschap een fiscale eenheid met een ingezeten kleindochtervennootschap kan vormen wanneer zij deze kleindochter bezit via een of meer ingezeten vennootschappen, doch niet wanneer zij deze kleindochter bezit via niet ingezeten-vennootschappen zonder vaste inrichting in deze lidstaat. In de zaak van XI Holding GmbH oordeelde het Hof van Amsterdam dat de artikelen 49 VWEU en 54 VWEU moeten worden uitgelegd dat zij zich verzetten tegen een wettelijke regeling volgens welke toepassing van de regeling van de fiscale eenheid wordt toegekend aan een ingezeten moedervennootschap met ingezeten dochtervennootschappen, maar toepassing van deze regeling wordt onthouden aan ingezeten zustervennootschappen waarvan de gemeenschappelijke moedervennootschap niet in de lidstaat is gevestigd en daar geen vaste inrichting heeft.⁷ Dit arrest heeft ervoor gezorgd dat de fiscale eenheid niet alleen mogelijk is in zuiver binnenlandse situaties, maar dat twee nieuwe situaties worden toegestaan. De fiscale eenheid kan sindsdien ook aangegaan worden tussen twee Nederlandse zustermaatschappijen wanneer de moedervennootschap is gevestigd in een ander EU land of in de Europese Economische Ruimte ('EER'). Daarnaast kan de fiscale eenheid worden aangegaan tussen een Nederlandse moedermaatschappij en een dochtermaatschappij die is gevestigd in een land dat

¹ HvJ 27 november 2008, C-418/07, V-N 2008/59.20.

² Hof Amsterdam 11 december 2014, 11/00824, V-N 2015/7.11-12.

³ HvJ EU 12 juni 2014, C-39/13

⁴ HvJ EU 12 juni 2014, C-40/13

⁵ HvJ EU 12 juni 2014, C-41/13

⁶ HvJ 12 juni 2014, C-39-41/13, BNB 2014/216.

⁷ Hof Amsterdam 12 juni 2014, ECLI:EU:C:2014:1758

lid is van de EU/EER. De wettelijke regeling voor de fiscale eenheid is aangepast door middel van de Wet aanpassing fiscale eenheid.⁸

Op 27 september 2016 is er in de Tweede Kamer een motie ingediend door de heer Van Vliet. De motie gaat over het onmogelijk maken van dubbele verliesneming van een vordering buiten de fiscale eenheid maar binnen concern.⁹ De motie is gericht op een bepaling, die onderdeel is van de Wet aanpassing fiscale eenheid. De hierin opgenomen bepaling richt zich tegen dubbele verliesneming bij schuldvorderingen van een tot fiscale eenheid behorende maatschappij op een tussenmaatschappij, een topmaatschappij of een buitenlands belastingplichtige maatschappij van dezelfde fiscale eenheid. In deze bepaling is geregeld dat verliezen met betrekking tot de hiervoor genoemde schuldvorderingen niet in aftrek kunnen worden gebracht indien deze verliezen verband houden met verliezen die bij een andere maatschappij binnen die fiscale eenheid worden geleden. De bepaling is opgenomen in art. 15ac, achtste lid, Wet op de vennootschapsbelasting 1969 ('Wet VpB 1969') en beoogt tegen te gaan dat hetzelfde verlies twee keer tot uitdrukking komt bij dezelfde belastingplichtige.

In reactie op de motie Van Vliet heeft de kamer het kabinet verzocht de wettelijke regeling aan te passen. Hierbij zou het uitgangspunt moeten zijn dat de afwaardering van een vordering ten laste van de fiscale winst in algemene zin mogelijk blijft, zonder dat daar dubbele verliesneming optreedt. Staatssecretaris Wiebes interpreteert de motie zo dat de kamer hem vraagt om de reikwijdte van het aangenomen wetsvoorstel uit te breiden naar schuldvorderingen van een tot de fiscale eenheid behorende maatschappij op alle maatschappijen die behoren tot hetzelfde concern als de moedermaatschappij van de fiscale eenheid. Art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 geeft belastingplichtigen nog steeds de ruimte om dubbele verliesneming toe te passen. Dubbele verliesnemingen ontstaan doordat een fiscale eenheid een verlies dat het gevolg is van een slecht lopende dochtermaatschappij twee keer kan nemen: enerzijds het operationeel verlies van de dochtermaatschappij en anderzijds is er ook de afwaardering van de vordering op de dochtermaatschappij door een vennootschap die buiten de fiscale eenheid valt. Art 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 zorgt er slechts voor dat de tussenhoudster die buiten de fiscale eenheid valt geen afwaardering kan nemen op een dergelijke vordering, waardoor een vennootschap in hetzelfde concern die niet als tussenhoudster wordt gezien nog steeds een vordering op een gevoegde maatschappij kan afwaarderen. Hoewel dubbele verliesnemingen slechts theoretisch van aard zijn en er in de praktijk niet op wordt gestructureerd, zou men het toepassingsbereik aanzienlijk kunnen vergroten.¹⁰ De staatssecretaris van Financiën heeft voorgesteld om art 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 aan te passen en uit te breiden naar 'schuldvorderingen op alle verbonden lichamen'.^{11,12} Door de wet zo aan te passen zoals staatssecretaris Wiebes hier voorstelt dient er in veel gevallen te worden gekeken of art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 van toepassing is.¹³

⁸ *Kamerstukken II 2016/ 17, 34323, 16, p. 1-8.*

⁹ *Kamerstukken II 2016/14, 34323, 14, p. 1-2.*

¹⁰ *Kamerstukken II 2016/14, 34323, 14, p. 1-2.*

¹¹ *Kamerstukken II 2016/14, 34323, 14, p. 1-2.*

¹² Als bedoeld in art. 10a, vierde lid, Wet VpB 1969 waarbij er sprake is van een verbonden lichaam bij een belang van kort gezegd een derde deel.

¹³ *Kamerstukken II 2015/16, 34323, 17.*

1.2 Probleemstelling

In deze scriptie onderzoek ik in hoeverre de voorgestelde aanpassing van art 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 er voor zorgt dat dubbele verliesneming verleden tijd is. De probleemstelling die in dit onderzoek centraal staat, luidt als volgt:

“Zorgt de voorgestelde aanpassing van art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 er voor dat het probleem van dubbele verliesneming in de fiscale eenheids-context wordt tegen gegaan?”

Voor de beantwoording van de probleemstelling heb ik daarnaast drie deelvragen:

1. “Wat is de aanleiding van de Wet aanpassing fiscale eenheid?”
2. “In hoeverre lost art 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 dubbele verliesneming voor Papillon situaties op?”
3. “Zorgt de voorgestelde aanpassing van art 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 er voor dat dubbele verliesneming binnen concern maar buiten fiscale eenheid onmogelijk wordt?”

1.3 Opzet

In dit onderzoek staat de huidige wettekst van art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 evenals de voorgestelde aanpassing centraal. In dit onderzoek wordt er gekeken of dubbele verliesneming een probleem is, of dat de voorgestelde wettekst slechts van preventieve aard is. In het tweede hoofdstuk zal ik ingaan op de Wet aanpassing fiscale eenheid waarin art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 is geïntroduceerd. Hoofdstuk drie zal ingaan op de huidige wettekst van art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969, waarin ik precies zal uitleggen hoe dubbele verliesneming tot stand komt en of dat onder de wettekst zoals die luidt mogelijk blijft. In het vierde hoofdstuk zal ik ingaan op de aanpassing van art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969. Ik zal hierbij ingaan of dubbele verliesneming als gevolg van de aanpassing onmogelijk wordt of dat er nog steeds het gevaar van dubbele verliesneming schuilt. In hoofdstuk vijf zal de conclusie volgen op de probleemstelling, waarbij ik zal beantwoorden of de voorgestelde aanpassing noodzakelijk is om dubbele verliesneming tegen te gaan of dat deze aanpassing slechts een preventieve werking heeft.

1.4 Afbakening

De nadruk van deze bachelor scriptie ligt vooral op het Nederlandse regime van de fiscale eenheid. Het gaat in deze scriptie alleen over het fiscale eenheidsregime binnen de Wet VpB 1969. Er wordt in hoofdstuk 2 slechts algemeen ingegaan op de Wet aanpassing fiscale eenheid. Ik zal hierbij een aantal voor- en nadelen benoemen van de fiscale eenheid. Er wordt in dit hoofdstuk geen antwoord gegeven op de vraag of deze aanpassing ervoor zorgt dat het fiscale eenheidsregime in Nederland nu wel in lijn is met het EU recht. Er wordt in dit onderzoek verder niet ingegaan op ontvoeging van maatschappijen en de daarbij komende sanctiebepalingen binnen de Wet VpB 1969. In hoofdstuk 3 zullen verschillende mogelijkheden tot dubbele verliesneming beschreven worden, in verband met

de beperkte omvang van een bachelor scriptie zal slechts worden ingegaan op situaties waarin de niet in Nederland gevestigde vennootschap een in een andere lidstaat van de Europese Unie gevestigde vennootschap is. In hoofdstuk 4 zal het verschil blijken ingeval de voorgestelde aanpassing van art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 realiteit wordt.

Hoofdstuk 2: Wet aanpassing fiscale eenheid

2.1 Inleiding

Dit hoofdstuk zal beginnen met een korte inleiding wat de fiscale eenheid inhoudt. Daarna ga ik in op de aanleiding van de Wet aanpassing fiscale eenheid en bespreek ik een aantal hoofdlijnen van deze wet.

2.2 Wat is de fiscale eenheid?

In Nederland bestaat het systeem van de fiscale eenheid voor zowel de Wet VpB 1969 als de Wet op de omzetbelasting 1968. De fiscale eenheid waar in deze scriptie over gesproken wordt is de fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting. De fiscale eenheid wordt in art. 15 van de Wet VpB 1969 beschreven. Art. 15, eerste lid, Wet VpB 1969 geeft daarbij drie vereisten. Het eerste vereiste is dat een belastingplichtige de gehele juridische en economische eigendom bezit van ten minste 95% van de aandelen in het nominaal gestorte kapitaal van een andere belastingplichtige ('dochtermaatschappij'). Het tweede vereiste is dat het 95% aandelenbezit recht dient te geven op zowel 95% van de statutaire stemrechten in de dochtermaatschappij als recht moet geven op 95% van de winst van de dochtermaatschappij. Het derde vereiste is dat het 95% aandelenbezit recht dient te geven op ten minste 95% van het vermogen van de dochtermaatschappij.¹⁴ Naast deze drie eisen zijn er nog een aantal additionele vereisten opgenomen in het vierde lid van art. 15 Wet VpB 1969. De andere vereisten zijn: het hanteren van hetzelfde boekjaar, het hanteren van dezelfde winstbepalingsregels en de te voegen maatschappijen dienen feitelijk in Nederland gevestigd te zijn. Indien de belastingplichtige voldoet aan alle vereisten dan kan, op verzoek van beide belastingplichtigen, de belasting van hen worden geheven alsof er één belastingplichtige is.¹⁵ De belasting wordt dan geheven bij de moedermaatschappij. De belastingplichtigen samen worden in dat geval aangemerkt als een fiscale eenheid. Van een fiscale eenheid kan meer dan één dochtermaatschappij deel uitmaken. Voordat een belastingplichtige de keuze maakt of er al dan niet een fiscale eenheid met een dochtermaatschappij wordt aangegaan, zal de belastingplichtige moeten nadenken over de voor- en nadelen van de fiscale eenheid.

2.2.1 Voordelen fiscale eenheid

Bij de voordelen van een fiscale eenheid kan men denken aan verliesverrekening. Na ingang van de fiscale eenheid bestaat er slechts één gezamenlijk resultaat van de in fiscale eenheid gevoegde vennootschappen. Indien de dochtermaatschappij verlies maakt en de moedermaatschappij winst dan wordt het verlies van de dochter rechtstreeks en in hetzelfde jaar verrekend met de winsten van de moedermaatschappij. Dit zorgt ervoor dat slechts over het restant vennootschapsbelasting dient te worden betaald. Daarnaast kan er ook verliesverrekening over de jaargrens heen plaatsvinden.

¹⁴ Art. 15, eerste lid, Wet VpB 1969.

¹⁵ Art. 15, vierde lid, Wet VpB 1969.

Een door een fiscale eenheid geleden saldo verlies is, onder omstandigheden, verrekenbaar met de saldowinst van de fiscale eenheid van een voorgaand jaar of volgend jaar.¹⁶

Daarnaast kan het versimpelen van reorganisaties van vennootschappen als voordeel van de fiscale eenheid worden genoemd. Binnen de fiscale eenheid zijn handelstransacties in principe niet zichtbaar waardoor het verschuiven van vermogensbestanddelen tussen gevoegde vennootschappen gemakkelijk kan plaatsvinden aangezien er niet over boekwinsten dient te worden afgerekend. Echter, er zijn in art. 15ai Wet VpB 1969 wel een aantal sanctiebepalingen opgenomen die tegen gaan dat de fiscale eenheid niet puur wordt aangegaan zodat een vermogensbestanddeel kan worden verschoven zonder dat daar over wordt afgerekend.

Een derde voordeel van de fiscale eenheid is dat er een administratief voordeel wordt behaald. Er hoeft nu namelijk niet voor elke maatschappij afzonderlijk een aangifte te worden gedaan, maar het volstaat om één aangifte te doen voor de moedermaatschappij.

Een vierde voordeel is dat interne transacties binnen de fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting niet zichtbaar zijn. Activa en passiva kunnen overgedragen worden zonder dat er correcties hoeven plaats te vinden ingeval van onzakelijk handelen. Dit betekent dat een schuldvordering van een gevoegde maatschappij op een andere gevoegde maatschappij niet zichtbaar is voor de vennootschapsbelasting. De interne transacties zijn niet zichtbaar doordat een fiscale eenheid als één lichaam wordt gezien voor de vennootschapsbelasting.

2.2.2 Nadelen fiscale eenheid

Het fiscale eenheidsregime kent winstsplitsingsregels.¹⁷ Deze regels bepalen hoe de winst van de fiscale eenheid kan worden toegerekend aan alle gevoegde maatschappijen afzonderlijk. Deze regels voorkomen dat bij het aangaan of het verbreken van de fiscale eenheid ruimere of minder ruime fiscale mogelijkheden zouden ontstaan dan wanneer er geen sprake is van een fiscale eenheid. De winstsplitsing is onder meer van belang bij de hiervoor genoemde verliesverrekening.¹⁸ De vraag is dus of er een administratief voordeel is.¹⁹

Bij de nadelen van een fiscale eenheid kan men denken aan het missen van het tariefopstapje. De fiscale eenheid zorgt ervoor dat er maar één belastingplichtige is voor de Wet VpB 1969 waardoor er slechts één keer gebruik kan worden gemaakt van het tariefopstapje. In art. 22 Wet VpB 1969 staat dat tot een winst van 200.000 euro slechts 20% vennootschapsbelasting dient te worden betaald en over alle winsten boven de 200.000 euro is de belastingplichtige 25% vennootschapsbelasting verschuldigd.²⁰

¹⁶ G.W.J.M. Kampschoër, S.R. Pancham, I. de Roos, A.W. Hofman, *De fiscale eenheid in de vennootschapsbelasting*, Deventer: Kluwer 2014.

¹⁷ Art. 15ac Wet VpB 1969

¹⁸ S. Pancham, *Fiscale eenheid: een dynamisch regime binnen de vpb*, Deventer: Kluwer 2016.

¹⁹ Deze vraag laat ik in deze bachelor scriptie onbeantwoord.

²⁰ In het belastingplan 2017 is een verlenging van dit opstaptarief opgenomen. Dit gebeurt stapsgewijs. In 2018 van 200.000 euro naar 250.000 euro. In 2020 van 250.000 euro naar 300.000 euro en in 2021 van 300.000 euro naar 350.000 euro.

Daarnaast is één van de nadelen de mogelijk lagere investeringsaftrek die ontstaat door het aangaan van een fiscale eenheid. Nadat de fiscale eenheid is aangegaan wordt uitgegaan van het totaal van de investeringen van alle gevoegde maatschappijen. De hoogte van de investeringsaftrek neemt af naarmate het bedrag aan investeringen toeneemt, daardoor leidt de fiscale eenheid tot een lagere totale investeringsaftrek dan wanneer alle maatschappijen zelfstandig vennootschapsbelastingplichtig zouden zijn. De fiscale eenheid zorgt daarnaast ook voor een lagere kleinschaligheidsinvesteringsaftrek, de energie- investeringsaftrek en de milieu-investeringsaftrek.²¹

Een derde nadeel van de fiscale eenheid heeft te maken met de liquidatieverliesregeling van art. 13d Wet VpB 1969. De liquidatieverliesregeling zorgt ervoor dat nog onverrekenende verliezen van een geliquideerde dochtermaatschappij bij de moeder verrekend kunnen worden. De regeling van art. 13d Wet VpB 1969 komt er op neer dat een moedermaatschappij verlies mag nemen ter grootte van het totaal van het voor de deelneming opgeofferde bedrag minus het totaal van de liquidatie uitkering. Het te nemen liquidatieverlies kan lager zijn dan het werkelijk geleden verlies. Deze regeling is niet van toepassing op een gevoegde maatschappij. In het geval van een ontvoeging van één van de dochtermaatschappijen moet het opgeofferd bedrag voor de onderneming opnieuw berekend worden. Door de berekeningswijze die gehanteerd dient te worden kan dit ervoor zorgen dat er een lager opgeofferd bedrag in aanmerking wordt genomen dan wanneer de onderneming niet in de fiscale eenheid gevoegd zou zijn. Dit lagere opgeofferde bedrag wordt slechts een nadeel ingeval de aandeelhouder de dochtermaatschappij liquideert.

2.3 Aanleiding van de Wet aanpassing fiscale eenheid

De Wet aanpassing fiscale eenheid is ingediend op 8 oktober 2015 en is uiteindelijk aangenomen door de tweede kamer op 27 september 2016.²² De Wet aanpassing fiscale eenheid was nodig om het regime van de fiscale eenheid in overeenstemming te brengen met het EU-recht.²³ De drie zaken die bedoeld worden zijn respectievelijk: het Papillon arrest, het X Holdingarrest en het SCA Holding, X AG e.a., en MSA arrest.

2.3.1 Het Papillon arrest

Het Papillonarrest heb ik hiervoor al kort genoemd. Hierin werd geoordeeld dat een fiscaal regime wegens een beperkt toepassingsbereik in grensoverschrijdende situaties de vrijheid van vestiging ongerechtvaardigd belemmerd. In deze zaak mocht Frankrijk haar fiscale eenheidsregime niet ontzeggen aan de in Frankrijk gevestigde grootmoeder en kleindochter enkel omdat het belang in de kleindochter niet via een in Frankrijk gevestigde vennootschap werd gehouden. Deze zaak deed de vraag opkomen of het fiscale eenheidsregime in Nederland, wat vergelijkbaar is met het Franse systeem, niet ook in strijd was met de Europeesrechtelijke vrijheid van vestiging.

²¹ Art. 3.41 Wet IB 2001, jo. art 8 Wet VpB 1969. art 3.42 Wet IB 2001, jo. art. 8 Wet VpB 1969. art 3.42a Wet IB 2001, jo. art 8 Wet VpB 1969

²² *Kamerstukken I 2016/17, 34323, A, p. 1-19.*

²³ *Kamerstukken I 2016/17, 34323, A, p. 1-19.*

2.3.2 Het X Holdingarrest

Het X holdingarrest heb ik in deze bachelor scriptie opgenomen om te laten zien wat het HvJ een rechtvaardiging vindt voor de beperking van vrijheid van vestiging op het gebied van de fiscale eenheid. Daarnaast laat dit arrest zien wat de grenzen van het fiscale eenheidsregime zijn volgens het HvJ.

Op 25 februari 2010 heeft het HvJ beslist dat Nederland de vorming van een fiscale eenheid tussen een in Nederland gevestigde moedermaatschappij en een in België gevestigde dochtermaatschappij niet hoeft toe te staan. Uit het oordeel van het HvJ blijkt dus dat het EU-verdrag toestaat dat Nederland een in het buitenland gevestigde dochtermaatschappij uitsluit van een fiscale eenheid.²⁴

Een in Nederland gevestigde moedermaatschappij die ook naar Nederlands recht is opgericht bezit alle aandelen van een in België gevestigde dochtermaatschappij. De Belgische dochtermaatschappij verricht geen activiteiten in Nederland. De beide maatschappijen hebben een aanvraag gedaan bij de Nederlandse fiscus om gevoegd te worden in een fiscale eenheid. De reden voor beide vennootschappen om gevoegd te worden in een fiscale eenheid was zodat zij de Belgische verliezen konden verrekenen met de Nederlandse winsten.

Het HvJ is van mening dat het uitsluiten van een buitenlandse dochtermaatschappij bij het aangaan van een moeder dochter fiscale eenheid weliswaar een beperking van de vrijheid van vestiging is, echter is het HvJ wel van mening dat het uitsluiten van de consolidatie van de resultaten van de buitenlandse dochtermaatschappij gerechtvaardigd is. Indien het HvJ een dergelijke grensoverschrijdende consolidatie zou toestaan wordt er afbreuk gedaan aan de verdeling van de heffingsbevoegdheid tussen de lidstaten waar gevoegde maatschappijen gevestigd zijn. Indien een grensoverschrijdende consolidatie toegestaan zou worden dan kan dat er toe leiden dat de moedermaatschappij vrijelijk zou kunnen kiezen in welke lidstaat de verliezen van een dochtermaatschappij in mindering worden gebracht. Het feit dat verliezen van buitenlandse vaste inrichtingen van een in Nederland gevestigde vennootschap wel in Nederland in aftrek kunnen komen en een gevoegde dochtermaatschappij fiscaalrechtelijk in feite gelijk wordt gesteld met een buitenlandse vaste inrichting zorgt niet voor een andere conclusie voor het HvJ. Het HvJ vindt dat een buitenlandse vaste inrichting op het vlak van de heffingsbevoegdheid niet hetzelfde is als een buitenlandse dochtermaatschappij.

2.3.3 SCA holding, X AG e.a. en MSA arrest

Hof Amsterdam heeft een drietal zaken voorgelegd aan het HvJ omtrent de vorming van een fiscale eenheid. De vragen gingen over de voorwaarde dat alle betrokken vennootschappen in Nederland moeten zijn gevestigd, dan wel als buitenlands belastingplichtige over een vaste inrichting moeten beschikken. Twee zaken betroffen verzoeken om een fiscale eenheid aan te gaan tussen in Nederland gevestigde moedervenootschappen met kleindochtervenootschappen die werden gehouden via een in Duitsland gevestigde tussenmaatschappij.²⁵²⁶De derde zaak betrof het aangaan van een

²⁴ HvJ EG 25 februari 2010, nr. C-337/08, X-Holding.

²⁵ HvJ EU 12 juni 2014, C-39/13

²⁶ HvJ EU 12 juni 2014, C-41/13

fiscale eenheid tussen twee in Nederland gevestigde zusjes maatschappijen, waarvan de moedermaatschappij in Duitsland is gevestigd.²⁷

Het HvJ oordeelde uiteindelijk als volgt: 'De wettelijke regeling leidt in de eerste twee zaken tot een verschil in behandeling al naar gelang de in Nederland gevestigde moedermaatschappij indirecte participaties aanhoudt via een in Nederland gevestigde dochtermaatschappij dan wel een in een andere lidstaat ingezeten dochtermaatschappij zonder vaste inrichting in Nederland. Voor deze beperking van de vrijheid van vestiging bestaan geen rechtvaardiging.'²⁸

De Nederlandse regering deed een beroep op de samenhang van het Nederlandse belastingstelsel als rechtvaardigingsgrond. Dit beroep werd echter verworpen door het HvJ. Voor een dergelijke rechtvaardiging dient vast te staan dat er een rechtstreeks verband bestaat tussen de toekenning van het betrokken belastingvoordeel en de compensatie ervan door een bepaalde belastingheffing. Door de Nederlandse deelnemingsvrijstelling kan een verlies uit een dochtermaatschappij nooit verrekend worden. Dit leidde ertoe dat het beroep van de Nederlandse regering werd verworpen.

Ook in de derde zaak is er sprake van een verboden beperking van de vrijheid van vestiging, aangezien een in Nederland gevestigde moedermaatschappij dankzij de regeling van de fiscale eenheid verliezen van dochtermaatschappijen wel kan verrekenen met winsten van andere dochtermaatschappijen, terwijl dat niet kan indien de moedermaatschappij in het buitenland is gevestigd en in Nederland niet over een vaste inrichting beschikt.²⁹

Het Hof van Amsterdam oordeelde in de zaken SCA Holding en MSA International Holdings dat de artikelen 49 VWEU en 54 VWEU moeten worden uitgelegd dat zij zich verzetten tegen een wettelijke regeling die ervoor zorgt dat er geen fiscale eenheid kan worden gevormd tussen een moedermaatschappij en een kleindochtermaatschappij die gehouden wordt via een tussenmaatschappij. In de zaak van XI Holding GmbH oordeelde het Hof van Amsterdam dat de artikelen 49 VWEU en 54 VWEU moeten worden uitgelegd dat zij zich verzetten tegen een wettelijke regeling die ervoor zorgt dat er geen fiscale eenheid kan worden gevormd tussen twee zustervennootschappen die een gezamenlijke buitenlandse moedermaatschappij hebben.³⁰

2.3.4 Het Vlinderbesluit

Op 16 december 2014 heeft de staatssecretaris van Financiën een besluit uitgevaardigd. In het besluit van de staatssecretaris staat kortweg dat de Nederlandse fiscus een fiscale eenheid toestaat tussen in Nederland gevestigde, zich kwalificerende maatschappijen, die met elkaar 'verbonden' zijn door middel van een Europese tussenschakel. In het Vlinderbesluit keurt de staatssecretaris twee situaties goed.

1. De topmaatschappij: een EU/EER topmaatschappij houdt zowel een 95% belang in dochter A als in dochter B. Er kan nu een fiscale eenheid worden gevormd tussen dochter A en dochter B

²⁷ HvJ EU 12 juni 2014, C-40/13

²⁸ HvJ EU 12 juni 2014, t.a.p., r.o. 27

²⁹ Art 49 en 54 VWEU.

³⁰ Hof Amsterdam 12 juni 2014, ECLI:EU:C:2014:1758

2. De tussenmaatschappij: Een moedermaatschappij houdt door middel van één of meerdere EU/EER tussenmaatschappij(en) het belang in kleindochter K. Er kan nu een fiscale eenheid worden gevormd tussen de moedermaatschappij en kleindochter K.

Het Vlinderbesluit is niet zonder meer van toepassing. Hieronder ga ik in op de twee belangrijkste eisen. De eerste eis die wordt gesteld is dat de tussen- of topmaatschappij een nv, bv, een coöperatie of een onderlinge waarborgmaatschappij, dan wel een naar aard en inrichting vergelijkbaar lichaam dat is opgericht naar het recht van een staat als bedoeld in art. 15, derde lid, onderdeel d, Wet VpB 1969 dient te zijn. De tweede eis die wordt gesteld is dat de topmaatschappij onmiddellijk de aandelen houdt in ten minste twee belastingplichtigen ten aanzien waarvan wordt voldaan aan de in art. 15, eerste lid, Wet VpB 1969 opgenomen bezitseis. Indien er sprake is van een tussenmaatschappij dan is vereist dat de aandelen in de tussenmaatschappij worden gehouden door een belastingplichtige moedermaatschappij in overeenstemming met het hiervoor genoemde bezitsvereiste. Daarbij dient de tussenmaatschappij te voldoen aan dezelfde bezitseis ten aanzien van de door haar gehouden aandelen in de kleindochtermaatschappij. De drie hiervoor besproken arresten hebben laten zien dat de fiscale eenheid niet in lijn was met het EU-verdrag. Doordat onze wetgeving niet in lijn was met het EU-verdrag moest de wetgeving aangepast worden. De staatssecretaris nam al een voorschot op een aanpassing van de wet door het hiervoor genoemde Vlinderbesluit uit te vaardigen.

2.4 Hoofdpijnen Wet aanpassing fiscale eenheid

Op 16 oktober 2015 heeft de staatssecretaris van Financiën het voorstel Wet aanpassing fiscale eenheid ingediend bij de tweede kamer. Dit wetsvoorstel was nodig om de Nederlandse wetgeving betreffende de fiscale eenheid EU-proof te maken. De hoofdpijnen van het wetsvoorstel zal ik hieronder in kort toelichten.

Het wetsvoorstel zorgt er voor dat twee nieuwe vormen van fiscale eenheden kunnen worden aangegaan. Daarbij dient er onderscheid te worden gemaakt tussen twee basisvarianten. De tussenmaatschappij fiscale eenheid ('Papillon fiscale eenheid') en de zusjes fiscale eenheid. Bij de Wet aanpassing fiscale eenheid heeft de wetgever zoveel mogelijk aangesloten bij de oude fiscale eenheidswetgeving.³¹

2.4.1 Hoofdpijnen Papillon fiscale eenheden

Een in Nederland gevestigde moedermaatschappij die aandelen in een EU/EER tussenhouster maatschappij houdt, welke tussenhouster op haar beurt weer aandelen houdt in een in Nederland gevestigde kleindochtermaatschappij kunnen nu ook een fiscale eenheid aangaan, waarbij de tussenhouster maatschappij geen onderdeel uitmaakt van de fiscale eenheid. De fiscale eenheid tussen de in Nederland gevestigde moedermaatschappij en de in Nederland gevestigde kleindochtermaatschappij kan gevormd worden door de aanpassing van art. 15, derde lid, Wet VpB 1969.

³¹ Kamerstukken I 2016/17 34323, A, p. 1-19.

Het fiscale eenheidsregime in Nederland kent een bezitseis. De bezitseis houdt in dat de moedermaatschappij het juridisch en economisch eigendom moet hebben van tenminste 95% van de aandelen in een andere maatschappij. Volgens de wetgeving voordat de Wet aanpassing fiscale eenheid van kracht werd telt tevens een middellijk bezit mits het gehouden wordt door een lichaam, of meerdere lichamen, dat deel uitmaakt van de fiscale eenheid. De Wet aanpassing fiscale eenheid zorgt ervoor dat een middellijk bezit ook wordt meegeteld indien dit bezit wordt gehouden door één of meerdere tussenmaatschappijen. De tussenmaatschappij zelf behoort niet tot de fiscale eenheid.

Bij de eisen die in art. 15, vijfde lid, Wet VpB 1969 staan zijn een aantal opmerkingen te plaatsen. Een maatschappij die deel kan uitmaken van de fiscale eenheid kan niet als tussenmaatschappij kwalificeren. Dit is bijvoorbeeld het geval bij een in Nederland gevestigde moedermaatschappij M die alle aandelen houdt in een in Nederland gevestigde dochtermaatschappij D die op haar beurt weer alle aandelen houdt in een in Nederland gevestigde kleindochtermaatschappij K. Er kan hier geen fiscale eenheid worden aangegaan tussen de in Nederland gevestigde moedermaatschappij M en de in Nederland gevestigde kleindochtermaatschappij K, want de Nederlandse dochtermaatschappij D kwalificeert niet als een tussenmaatschappij.

Een Nederlandse bv/nv kan onder omstandigheden toch als een tussenmaatschappij fungeren. Dit is het geval wanneer de feitelijke leiding van de bv/nv niet in Nederland is gevestigd.³² De feitelijke leiding dient dan wel gevestigd te zijn in een EU/EER land. Het naar aard en inrichting vergelijkbaar zijn aan een Nederlandse bv/nv dient te worden getoetst aan de hand van het toetsingskader van art. 3 Besluit fiscale eenheid 2003.

De bepaling dat de tussenhoudster geen vaste inrichting in Nederland mag hebben lijkt op het eerste oog gek. Dit is echter als volgt te verklaren. Een in Nederland gevestigde moedermaatschappij houdt de aandelen in een EU/EER tussenhoudster en die tussenhoudster houdt op haar beurt de aandelen in een in Nederland gevestigde kleindochtermaatschappij. Indien de tussenhoudster een vaste inrichting in Nederland heeft en men een fiscale eenheid wil aangaan tussen de twee Nederlandse vennootschappen dan dient ook de tussenhoudster in de fiscale eenheid opgenomen te worden.³³ Zoals reed aan bod kwam kan een lichaam dat zelf gevoegd dient te worden geen tussenhoudster zijn.

2.4.2 Hoofdlijnen zusjes fiscale eenheden

De tweede categorie fiscale eenheden die mogelijk zijn na de Wet aanpassing fiscale eenheid zijn de zusjes fiscale eenheden. In deze categorie had de wetgever een keuze hoe hij de wet zou aanpassen. De eerste keuze is als volgt. De buitenlandse moedermaatschappij wordt aangewezen als moedermaatschappij van de fiscale eenheid. Dit zorgt ervoor dat een buitenlandse moedermaatschappij die geen activiteiten in Nederland heeft wel een aangifte vennootschapsbelasting moet doen voor haar gevoegde dochtermaatschappijen.

De andere mogelijkheid tot het aanpassen van de fiscale eenheidswetgeving is als volgt. Hierbij wordt één van de Nederlandse dochtermaatschappijen van de gezamenlijke buitenlandse

³² Zie art. 4 AWR, de oprichtingsfictie van art. 2, vierde lid, Wet VpB 1969 geldt niet voor de fiscale eenheid.

³³ Zie art. 15, achtste lid, Wet VpB 1969.

moedermaatschappij aangewezen als moedermaatschappij van de fiscale eenheid. De belastingplichtigen die zich willen voegen in een fiscale eenheid mogen zelf kiezen wie de moedermaatschappij wordt. Dit is opgenomen in art. 15, tweede lid, Wet VpB 1969 en hiermee is het begrip 'topmaatschappij' geïntroduceerd. Dit begrip wordt uitgewerkt in art. 15, vierde lid, Wet VpB 1969 juncto art. 15, zesde lid, Wet VpB 1969.³⁴

De eisen die aan een maatschappij die als topmaatschappij kan fungeren worden gesteld zijn min of meer identiek aan de eisen die zijn gesteld aan de tussenmaatschappij. De desbetreffende opmerkingen die ik bij de eisen heb genoemd zijn ook hier één op één van toepassing. Daarbij dient de topmaatschappij ook aan de bezitsei te voldoen ten aanzien van alle te voegen maatschappijen.

Het kiezen welke van de zusjes maatschappijen als moedermaatschappij gaat fungeren, kan om een aantal redenen van belang zijn. Hierbij zijn een tweetal aandachtspunten belangrijk.

- Indien de fiscale eenheid verbroken wordt dan blijven de fiscale eenheidsverliezen achter bij de moedermaatschappij.
- Als de topmaatschappij de aandelen van de moedermaatschappij verkoopt of deels verkoopt zodat er niet meer aan de bezitsei wordt voldaan dan valt de fiscale eenheid uit elkaar. Dit zorgt ervoor dat de exit heffingen van art. 15ai Wet VpB 1969 en art. 15aj Wet VpB 1969 van toepassing worden.

Een belangrijk aandachtspunt bij het aangaan van een zusjes fiscale eenheid betreft het afsluiten van het boekjaar. Bij het aangaan van een gewone fiscale eenheid sluiten de dochtermaatschappijen hun boekjaar af.³⁵ Dit zorgt ervoor dat verliesverrekeningstermijnen en herinvesteringstermijnen worden ingekort. De moedermaatschappij hoeft haar boekjaar niet te sluiten als er dochters worden gevoegd. Bij een zusjes fiscale eenheid dient echter ook de dochtermaatschappij die als moedermaatschappij gaat fungeren haar boekjaar te sluiten en een nieuw boekjaar te beginnen.³⁶ Door dit extra boekjaar voor de moedermaatschappij wordt de mogelijkheid om verliezen over het voegingstijdstip te verrekenen voor alle betrokken lichamen ingekort.

In principe staan de belastingplichtigen vrij in hun keuze van de moedermaatschappij van een zusjes fiscale eenheid. Er zijn echter wel een paar beperkingen. Een zusje waarvan de aandelen deels door een ander gevoegd zusje worden gehouden kan niet fungeren als moedermaatschappij van de fiscale eenheid.³⁷ Houden alle gevoegde zusjes echter kruislings aandelen in elkaar dan geldt deze beperking volgens de toelichting niet.³⁸ Dit staat niet in de wet alleen moet er nou eenmaal een moedermaatschappij worden gekozen binnen de zusjes fiscale eenheid. Het is niet helemaal duidelijk waarom een zusje waarvan de aandelen deels door een ander gevoegd zusje worden gehouden niet als moedermaatschappij kan fungeren. Bij een normale fiscale eenheid kan een gevoegde dochtermaatschappij aandelen houden in de moedermaatschappij en zorgt dit niet voor problemen.

³⁴ Q.W.J.C.H. Kok; R.J. De vries, 'De wet aanpassing fiscale eenheid', *WFR* 2015/1442.

³⁵ Art. 7, vierde lid, Wet VpB 1969.

³⁶ Art. 15, tweede lid, Wet VpB 1969 laatste volzin.

³⁷ Art. 15, derde lid, Wet VpB 1969 is van overeenkomstige toepassing op lid 2.

³⁸ *Kamerstukken II* 2015/16, 34 323, 6, p. 21.

2.5 Conclusie

Door de uitspraken van het HvJ van de Europese Unie in de hiervoor besproken zaken werd het duidelijk dat het fiscale eenheidsregime in strijd was met het EU recht. In de Wet aanpassing fiscale eenheid zijn een aantal dingen veranderd zodat het fiscale eenheidsregime nu wel in lijn lijkt met het EU recht.³⁹ De belangrijkste aanpassingen van het fiscale eenheidsregime zijn de twee nieuwe 'soorten' fiscale eenheden die mogelijk zijn. De moeder dochter fiscale eenheid en de zusjes fiscale eenheid. Deze 'soorten' fiscale eenheden waren al mogelijk na het uitgevaardigde vlinderbesluit, maar kregen nadere invulling nadat de Wet aanpassing fiscale eenheid werd aangenomen.

³⁹ Het is maar de vraag of het Nederlandse fiscale eenheidsregime nu wel in lijn is met het EU recht, dit is echter een te uitgebreide vraag om in deze bachelor scriptie te behandelen.

3 Dubbele verliesneming

De in het hoofdstuk hiervoor besproken Wet aanpassing fiscale eenheid zorgde ervoor dat er twee nieuwe fiscale eenheden mogelijk zijn. In de Wet aanpassing fiscale eenheid is een aantal flankerende maatregelen opgenomen waarmee onder andere het gevaar van dubbele verliesneming moet worden ondervangen. Dit resulteerde in art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969. In dit artikel staat, kort gezegd, een maatregel die onder omstandigheden dubbele verliesneming blokkeert indien een maatschappij een schuldvordering – die zij op een top- of tussenmaatschappij heeft- afwaardeert. Daarnaast is deze maatregel van overeenkomstige toepassing op fiscale eenheden met een buitenlands belastingplichtige maatschappij, zoals bedoeld in art. 29, eerste lid, Besluit fiscale eenheid 2003.⁴⁰

3.1 De wettekst van art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969

Art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 probeert dubbele verliesneming tegen te gaan. Dubbele verliesneming ontstaat wanneer verliezen dubbel in aanmerking komen bij dezelfde belastingplichtige. Dit kan voorkomen bij het afwaarderen van een vordering of een soortgelijk vermogensbestanddeel.⁴¹ Art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 gaat gelden voor de zusjes fiscale eenheden, de Papillon fiscale eenheden en fiscale eenheden met een buitenlands belastingplichtige maatschappij.

Dit wetsartikel is uiterst moeizaam te lezen. Het omvat alle situaties waarin een gevoegde maatschappij een schuldvordering of soortgelijk vermogensbestanddeel heeft op:

- een lichaam dat is op enig tijdstip is aangemerkt als tussenmaatschappij als bedoeld in art. 15, vijfde lid, Wet VpB 1969
- een lichaam dat op enig tijdstip is aangemerkt als topmaatschappij als bedoeld in art. 15, zesde lid, Wet VpB 1969
- een buitenlands belastingplichtige maatschappij als bedoeld in art. 15, achtste lid, Wet VpB 1969 jo. art 29, eerste lid, Besluit fiscale eenheid 2003 die deel uitmaakt of deel heeft uitgemaakt van dezelfde fiscale eenheid als de belastingplichtige.

Als gevolg van dit wetsartikel zijn er een aantal schuldvorderingen die hieronder vallen. Ik zal een aantal voorbeelden bespreken van situaties die onder art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 vallen.

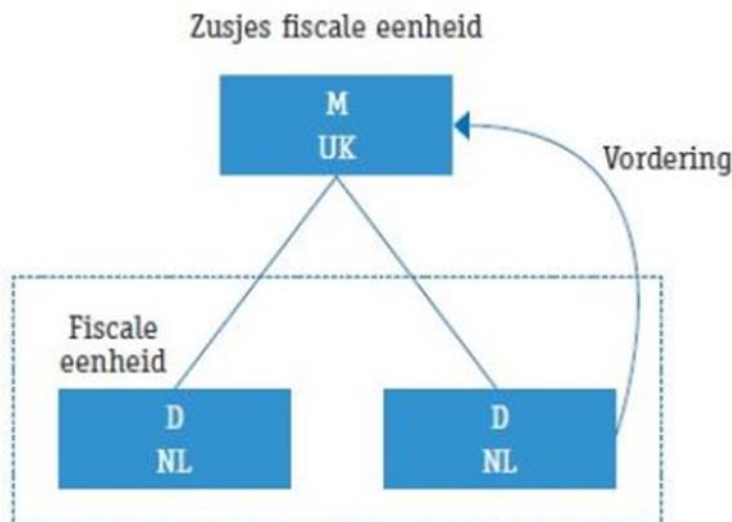
3.1.1 De zusjes fiscale eenheden

Een buitenlandse moedermaatschappij M die twee Nederlandse dochtermaatschappijen D1 en D2 houdt, waarbij D1 en D2 zijn gevoegd in een fiscale eenheid D2 houdt een schuldvordering op M. Indien M geen of weinig andere activiteiten heeft dan het houden van de deelnemingen in D1 en D2, kan een verlies van D1 of D2 ervoor zorgen dat de kredietwaardigheid van M minder wordt. Doordat de kredietwaardigheid van M achteruit gaat kan D2 haar schuldvordering op M afwaarderen. Er ontstaat dubbele verliesneming doordat D2 het verlies van de operationele activiteiten binnen de

⁴⁰ Kamerstukken II 2015/16, 34323, 7.

⁴¹ Kamerstukken II 2015/16, 34323, 9, p. 11, het gaat om 'schuldvorderingachtige' vermogensbestanddelen.

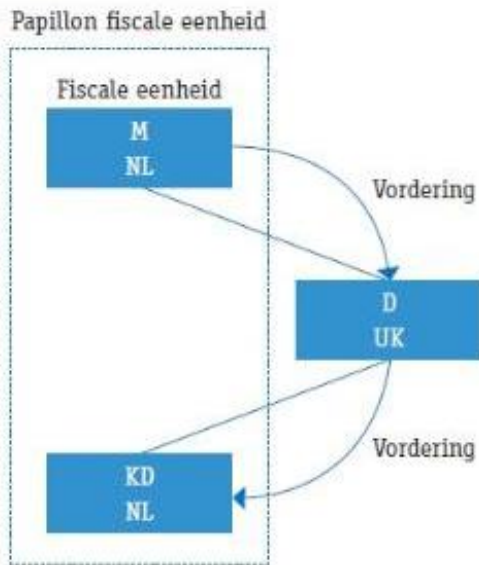
fiscale eenheid neemt alsmede het verlies dat ontstaat door de afwaardering van de vordering. De afwaardering van de schuldvordering van D2 op M kan onder art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 vallen. Dat zorgt er dus voor dat de negatieve voordelen van deze schuldvordering niet in aftrek van de fiscale winst van deze belastingplichtige mogen worden gebracht indien deze negatieve voordelen rechtens dan wel in feite, direct of indirect verband houden met een andere maatschappij die tot dezelfde fiscale eenheid behoort of heeft behoort als de belastingplichtige. Indien het afwaarderen van de vordering van D2 aan M verband houdt met buitenlandse activiteiten van M die zorgen voor een verlies dan kan een afwaardering van de schuldvordering wel aftrekbaar zijn.

Bron: de Vries, van Eijk, 2015

3.1.2 De Papillon fiscale eenheden

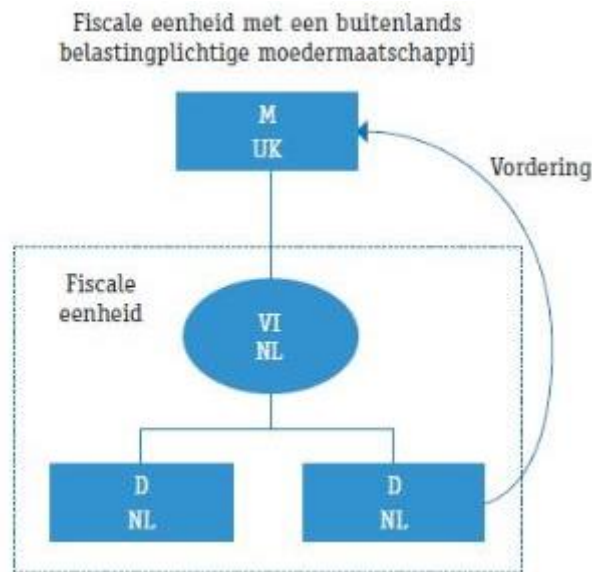
Een Nederlandse moedermaatschappij M houdt alle aandelen in een buitenlandse dochtermaatschappij D1. De buitenlandse dochtermaatschappij D1 houdt op haar beurt alle aandelen in een Nederlandse kleindochter KD1. De Nederlandse moedermaatschappij M en kleindochter KD1 zijn gevoegd in een fiscale eenheid. Verder houdt M een schuldvordering op D1 die op haar beurt een schuldvordering houdt op KD1. Indien KD1 een verlies lijdt dan komt dit verlies tot uitdrukking binnen de fiscale eenheid van M en KD1. Indien D1 geen of nauwelijks activiteiten heeft behalve het houden van een deelneming en een schuldvordering op KD1, kan een verlies van KD1 ervoor zorgen dat de kredietwaardigheid van D1 omlaag gaat. Doordat de kredietwaardigheid van D1 minder is mag M haar schuldvordering op D1 afwaarderen waardoor ook dit verlies binnen de fiscale eenheid tot uitdrukking komt. De afwaardering van M op D1 kan onder het bereik van art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 vallen indien er zoals in het voorbeeld hiervoor een rechtens dan wel in feite, direct of indirect verband bestaat tussen de afwaardering van de schuldvordering van M op D1 en het verlies van KD1.

Bron: de Vries, van Eijk, 2015

3.1.3 Fiscale eenheid met een buitenlands belastingplichtige moedermaatschappij

Er is een buitenlandse moedermaatschappij die in Nederland een vaste inrichting houdt. De Nederlandse vaste inrichting houdt op haar beurt alle aandelen in twee Nederlandse dochtermaatschappijen D1 en D2. Er is een fiscale eenheid tussen de VI, D1 en D2. D1 heeft een schuldvordering op de buitenlandse moedermaatschappij. Indien er een rechtens dan wel in feite, direct of indirect verband bestaat tussen een afwaardering van de vordering van D1 op de buitenlandse moedermaatschappij en een verlies van één of meer van de gevoegde maatschappijen dan valt de afwaardering van deze vordering binnen het bereik van art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969. Er kan sprake van een zodanig verband zijn als de buitenlandse moedermaatschappij geen of weinig activiteiten heeft waardoor een verlies van D1 of D2 de kredietwaardigheid van de buitenlandse moedermaatschappij vermindert. Indien een afwaardering van de vordering plaatsvindt omdat buitenlandse activiteiten van de moedermaatschappij verlieslatend zijn dan is er geen sprake van art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 en zijn de negatieve voordelen wel aftrekbaar.

Bron: de Vries, van Eijk, 2015

3.1.4 Fiscale eenheid met een buitenlandse dochtermaatschappij

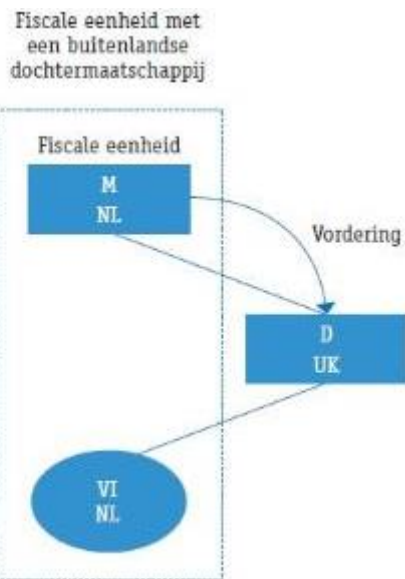
Een Nederlandse moedermaatschappij M houdt alle aandelen in een buitenlandse dochtermaatschappij D. De buitenlandse dochtermaatschappij D heeft een Nederlandse vaste inrichting die samen met de Nederlandse moedermaatschappij M een fiscale eenheid vormt. Verder heeft de Nederlandse moedermaatschappij een schuldvordering op haar Buitenlandse dochter D. Indien de Nederlandse vaste inrichting verlieslatend is dan kan het verlies van de vaste inrichting worden verrekend binnen de fiscale eenheid met M. Als D niet veel activiteit ontplooit naast de Nederlandse vaste inrichting dan kan dit ervoor zorgen dat de kredietwaardigheid van D vermindert. Als gevolg van de verminderde kredietwaardigheid van D mag M haar schuldvordering op D afwaarderen. De afwaardering van de schuldvordering van M op D valt binnen het bereik van art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969

In de hiervoor besproken voorbeelden kan dubbele verliesneming zich voordoen doordat het verlies van een gevoegde dochtermaatschappij door de fiscale resultatenconsolidatie direct in aftrek kan worden gebracht met winsten die zijn behaald door de andere gevoegde maatschappijen.⁴² Daarnaast kan de crediteur dit verlies in aanmerking nemen via het afwaarderen van de schuldvordering.⁴³ Dit zorgt er dus voor dat dezelfde belastingplichtige materieel gezien haar verlies twee keer kan nemen. Door art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 kunnen de negatieve voordelen van een dergelijke schuldvordering niet meer in aftrek worden gebracht van de fiscale winst.⁴⁴

⁴² Art. 15, eerste lid, Wet VpB 1969.

⁴³ Dit is mogelijk door het goed koopmansgebruik ex art. 8, eerste lid, Wet VpB 1969 jo. art. 3.25, eerste lid, Wet inkomstenbelasting 2001.

⁴⁴ R.J. de Vries, G.I. van Eijk, 'De afwaardering van schuldvorderingen in de huidige en nieuwe fiscale eenheidsregime' *WFR* 2015/156.

Bron: Bron: de Vries, van Eijk, 2015

3.2 Doel en strekking art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969

Het is niet duidelijk hoe doel en strekking precies wordt vastgesteld. Voor het bepalen van het doel en de strekking van art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 sluit ik aan bij de definitie die R.L.H. IJzerman in zijn proefschrift aanhoudt. Dit houdt in dat doel en strekking als volgt kan worden opgevat:

- A. in economische zin doordat aansluiting wordt gezocht bij de door de wetgever beoogde economische realiteit, zo nodig in afwijking van de door belanghebbende gekozen civielrechtelijke vormgeving;
- B. door aansluiting te zoeken bij aan een belastingwet ten grondslag liggende beginselen zoals het draagkracht beginsel;
- C. in verband met het systeem van een bepaalde belastingwet;
- D. als een combinatie van twee of meer interpretaties van a-c.⁴⁵

De meningen met betrekking tot C zijn nogal verdeeld. Enerzijds wordt betoogd dat doel en strekking van de wet ook strijd met systematiek van de wet kan omvatten.⁴⁶ Anderzijds wordt ook het standpunt ingenomen dat wanneer wordt gehandeld in overeenstemming met de systematiek van de wet en het resultaat hiervan onbevredigend is voor de wetgever, geen sprake is van strijdigheid met doel en strekking van de wet.⁴⁷ In deze scriptie zal ik onderdeel C toch behandelen voor het doel en de strekking van art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969

⁴⁵ R.L.H. IJzerman, 'Over fraus legis, herkwalificatie en het motiefvereiste', In: S. van Weeghel en C.h.J. Langereis, *De grote lijn*, Deventer: Kluwer 2006, p 75-76.

⁴⁶ R.L.H. IJzerman, 'Over fraus legis, herkwalificatie en het motiefvereiste', In: S. van Weeghel en C.h.J. Langereis, *De grote lijn*, Deventer: Kluwer 2006, p 75-76.

⁴⁷ M.T.E. Robben, *Overdrachtsbelasting en onroerende zaaklichamen*, Deventer: Kluwer 2006, p 338-339.

3.2.1 Doel en strekking in economische zin

De wetgever beoogt met art.15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 te voorkomen dat dubbele verliesneming zich voordoet. Hierbij dient de wetgever te kijken naar de economische realiteit. In de praktijk wordt echter nauwelijks gestructureerd op een situatie waarin dubbele verliesneming zich voor kan doen.⁴⁸ Op dit punt lijkt art 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 een bepaling die niet nodig is.

3.2.2 Doel en strekking op grond van belasting beginselen

De wet zorgt ervoor dat een verlies dat wordt geleden niet twee keer in aanmerking wordt genomen. Dit is in lijn met een aantal beginselen van het belastingrecht. De wet sluit voornamelijk aan bij het rechtvaardigheidsbeginsel en het gelijkheidsbeginsel. Het rechtvaardigheidsbeginsel is vooral subjectief van aard. Het recht, en dus ook het belastingrecht, is de verwerking van rechtvaardigheid.⁴⁹ Wat rechtvaardig is wordt dus ingevuld door de burgers zelf. In de praktijk houdt dit in dat hetgeen wat als rechtvaardig wordt gezien bepaald wordt door de rechterlijke macht en niet door de wetgevende macht.⁵⁰ Indien een onderneming een verlies lijdt dan is het logisch dat dat verlies slechts één keer in aftrek van de winst mag nemen. De wet probeert dit te bewerkstelligen en dus is dit in lijn met het rechtvaardigheidsbeginsel.

Het gelijkheidsbeginsel houdt in dat voor degene die zich in Nederland bevinden geldt dat gelijke gevallen gelijk behandeld moeten worden, maar ook dat ongelijke gevallen evenredig ongelijk moeten worden behandeld.⁵¹ Een fiscale eenheid met Nederlandse gevoegde maatschappijen zonder topmaatschappij of tussenmaatschappij kan een verlies op een vordering slechts één keer in aanmerking nemen. Een fiscale eenheid die wel een topmaatschappij of tussenmaatschappij heeft zou op grond van het gelijkheidsbeginsel derhalve ook slechts één keer een verlies op een vordering moeten kunnen nemen. De wetgever heeft geprobeerd met artikel 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 om een gelijke behandeling te creëren tussen de nieuwe fiscale eenheidsvarianten en de binnenlandse fiscale eenheid.

3.2.3 Doel en strekking op grond van het systeem

Kort gezegd dient men hier te kijken of art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 past binnen het wettelijke systeem. Art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 probeert dubbele verliesneming tegen te gaan. De wet VpB 1969 is gestoeld op het totaalwinst beginsel.⁵² Totaalwinst is het bedrag van de gezamenlijke voordelen die, onder welke naam en in welke vorm ook, worden verkregen uit een onderneming. Het gaat om de winst uit onderneming die gedurende het gehele bestaan van een onderneming wordt genoten, zijnde het verschil tussen het eindvermogen bij staking en het beginvermogen bij aanvang van de onderneming, vermeerderd met privé-onttrekkingen en

⁴⁸ H. Lohuis, R.H.M. Ruijschop, Voortgang wetsvoorstel Aanpassing fiscale eenheid (Staatssecretaris - Financiën 31 mei 2016, nr. 34 323), *NTFR* 2016/1455.

⁴⁹ J.L.M Gribnau, 'Belastingrechtvaardigheid', *WFR* 1995/1889.

⁵⁰ A.L.C Simons, 'De nieuwe rechtstheorie 'getriggerd' door BTW-constructies', *WFR* 1995/6144.

⁵¹ W.A.P. van Roij, J.H.P.M. Raaijmakers, M.C.M. de Kroon, M.J. Hamer, *Cursus belastingrecht FBR*, Deventer: Kluwer 2013.

⁵² Art. 8 Wet VpB 1969, jo. art. 3.8 Wet IB 2001

verminderd met kapitaalstortingen die gedurende het bestaan van de onderneming hebben plaatsgevonden. Indien hetzelfde verlies twee keer wordt genomen gaat dat in tegen het totaalwinst begrip. Derhalve past art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 binnen het systeem van de Wet VpB 1969.

3.3 Reikwijdte art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969

Art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 probeert er voor te zorgen dat dubbele verliesneming zich niet voordoet. Het artikellid is zeer ruim geformuleerd. Door deze ruime formulering kan dit in de fiscale praktijk tot onduidelijkheid leiden. De ruime formulering blijkt op basis van vier⁵³ aspecten:

- Het vereiste verband – het verband tussen de negatieve voordelen van de schuldvordering en het fiscale eenheidsverlies gaat niet teniet indien de verlieslatende maatschappij geen deel meer uitmaakt van de fiscale eenheid.
- De belastingplichtige die de houder is van een schuldvordering hoeft geen onderdeel van de fiscale eenheid meer te zijn om binnen het bereik van art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 te vallen.
- De afwaardering van een schuldvordering die onder art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 viel, valt daar nog steeds onder indien het een voormalig tussenmaatschappij, voormalig topmaatschappij of een voormalig buitenlands belastingplichtig lichaam betreft.
- Het is onduidelijk hoe de uitdrukking; ‘rechtens dan wel in feite, direct of indirect verband’ dient te worden uitgelegd.

3.3.1 Opmerkingen formulering art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969

- Het vereiste verband

Uit de wettekst blijkt dat indien het verlieslatende lichaam geen deel meer uitmaakt van de fiscale eenheid deze wet nog steeds van kracht is. De wetgever probeert hiermee tegen te gaan dat de desbetreffende maatschappij eerst ontvoegd alvorens de crediteur tot afwaardering van de vordering overgaat. Het moment van ontvoegen en de afwaardering vallen namelijk meestal niet samen. Afwaardering van een vordering gebeurt veelal aan het einde van een boekjaar, waar het ontvoegen van een maatschappij zich op elk moment in een boekjaar voor kan doen.⁵⁴ De verliezen die de gevoegde dochtermaatschappij tot het moment van ontvoeging heeft geleden, zijn belastingtechnisch verliezen van de moedermaatschappij van de fiscale eenheid. De belastingplichtige kan er echter voor kiezen om de verliezen aan te ontvoegen dochtermaatschappij mee te geven.⁵⁵ Indien een verlieslatende dochtermaatschappij geen onderdeel van de fiscale eenheid meer is, dan vindt art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 alsnog toepassing indien het verlies in

⁵³ R.J. de Vries, G.I. van Eijk, ‘De afwaardering van schuldvorderingen in de huidige en nieuwe fiscale eenheidsregime,’ *WFR* 2015/156.

⁵⁴ Op grond van art. 15, zesde lid, Wet VpB 1969

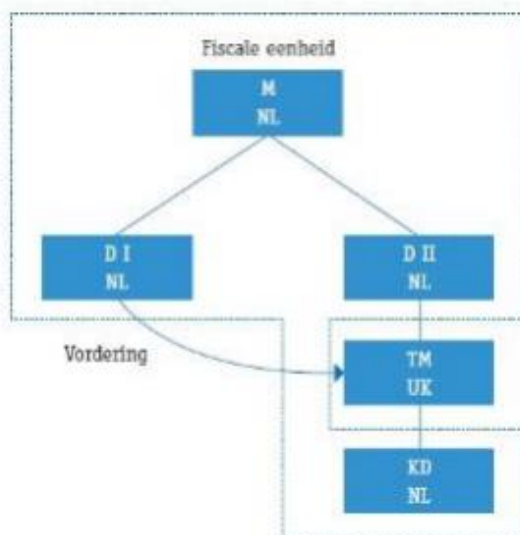
⁵⁵ Op grond van art. 15af, eerste lid, onderdeel b, Wet VpB 1969

voldoende mate samenhangt met de afwaardering van de vordering. Hierbij maakt het niet uit of de verliezen zijn meegegeven. Hier ziet men een te ruime formulering van het artikellid.⁵⁶

- Belastingplichtige die schuldvordering houdt buiten de fiscale eenheid

De belastingplichtige die de schuldvordering houdt hoeft geen onderdeel van de fiscale eenheid te zijn om binnen het bereik van art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 te vallen. Hierbij zal ik een voorbeeld gebruiken.

Een Nederlandse moedermaatschappij M houdt alle aandelen in twee Nederlandse maatschappijen D1 en D2. D2 houdt op haar beurt alle aandelen in buitenlandse tussenmaatschappij TM. Buitenlandse tussenmaatschappij TM houdt op haar beurt alle aandelen in een Nederlandse kleindochter KD1. Er is een fiscale eenheid tussen M, D1, D2 en KD1. Daarnaast heeft D1 een schuldvordering op TM die onder art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 valt. Indien D1 uit de fiscale eenheid wordt ontvoegd blijft de schuldvordering van D1 op TM binnen het bereik van art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 vallen. Vanuit het oogpunt van D1 is namelijk sprake van een vordering op een tussenmaatschappij. Mocht KD1 na de ontvoeging van D1 een verlies lijden en vervolgens D1 haar schuldvordering willen afwaarderen, dan dient door toepassing van art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 te worden gekeken of deze afwaardering samenhangt met de verliezen die KD1 heeft geleden. Indien het antwoord hierop bevestigend is, dan mag de afwaardering niet ten laste van de fiscale winst worden gebracht. De vraag die hierbij opkomt, is wat er gebeurt indien D1 wordt vervreemd aan een derde en daardoor het oorspronkelijke concern verlaat.⁵⁷

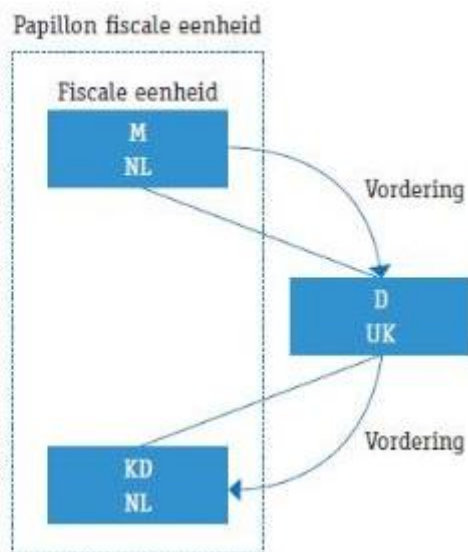
Bron: de Vries, van Eijk, 2015

⁵⁶ 'Reactie op motie dubbele verliesneming afwaardering vordering in relatie tot fiscale eenheid VpB', V-N 2016/57.13

⁵⁷ R.J. de Vries, G.I. van Eijk, 'De afwaardering van schuldvorderingen in de huidige en nieuwe fiscale eenheidsregime', WFR 2015/156

- Voormalig tussenmaatschappij, voormalig topmaatschappij of voormalig buitenlandsbelastingplichtig lichaam.

De afwaardering van een schuldvordering op een voormalige tussenmaatschappij, voormalige topmaatschappij of voormalig buitenlandsbelastingplichtig lichaam is van aftrek uitgesloten. Dit is echter uiterst dubieus aangezien in een puur binnenlandse situatie eenzelfde situatie wel tot dubbele verliesneming kan leiden. Om dit beter uit te leggen zal ik een casus bespreken, waarbij ik eerst een buitenlandse situatie bespreek en vervolgens een binnenlandse situatie. Een Nederlandse moedermaatschappij M houdt alle aandelen in een buitenlandse dochtermaatschappij D, die op haar beurt alle aandelen houdt in een Nederlandse kleindochter KD1. M houdt een vordering op D die vervolgens een vordering op KD1 houdt. M en KD1 vormen een fiscale eenheid. Indien D al haar aandelen KD1 overdraagt aan M dan valt een eventuele afwaardering van de schuldvordering van D op KD1 alsnog binnen het bereik van art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969.⁵⁸

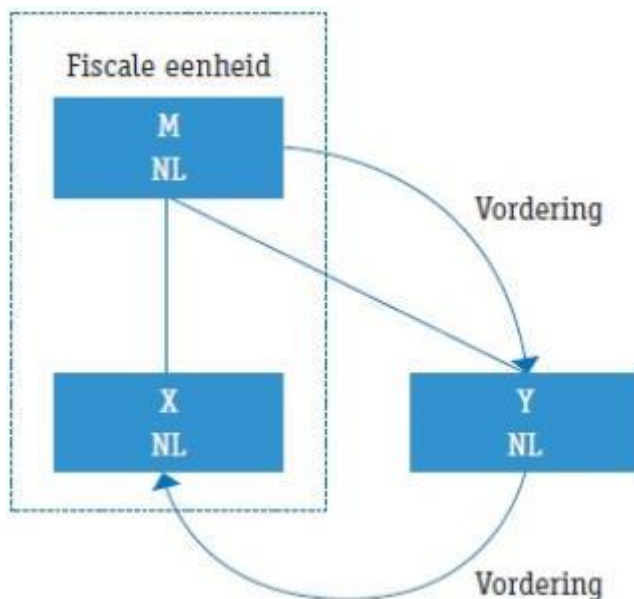

Bron: de Vries, van Eijk, 2015

Een Nederlandse moedermaatschappij M houdt alle aandelen in de Nederlandse dochtermaatschappijen X en Y waarbij M en X een fiscale eenheid vormen. Daarnaast heeft M een schuldvordering op Y die op haar beurt een schuldvordering op X heeft. In deze situatie kan onder omstandigheden een verlies dubbel worden genomen, indien X verlieslatend is dan zal dit verlies binnen de fiscale eenheid tot uitdrukking komen bij M. Daarnaast kunnen de verlieslatende activiteiten van X gevolgen hebben voor de kredietwaardigheid van Y. Daardoor kan M een afwaarderingsverlies nemen in verband met de schuldvordering op Y en dus is er sprake van dubbele verliesneming. Deze twee voorbeelden komen materieel gezien op hetzelfde neer. Het lijkt dus uiterst dubieus dat twee materieel gezien gelijke gevallen ongelijk behandeld worden.⁵⁹

⁵⁸ Kamerstukken II 2015/16, 34323, 6, p. 34.

⁵⁹ R.J. de Vries, G.I. van Eijk, 'De afwaardering van schuldvorderingen in de huidige en nieuwe fiscale eenheidsregime', *WFR* 2015/156.

Bron: de Vries, van Eijk, 2015

Overigens is een afwaardering van een vordering in een dergelijke structuur niet eenvoudig. Goedkoopmansgebruik speelt hier een rol. Er is namelijk sprake van een fiscale eenheid die enerzijds leent aan een dochtervennootschap en vervolgens leent van dezelfde vennootschap. Bij een samenhang tussen vordering en schuld schuilt de vraag of deze niet samengesteld gewaardeerd moeten worden. Tegenover een potentieel verlies op de vordering staat namelijk een potentiële winst op de schuld bij dezelfde belastingplichtige.⁶⁰

- ***Hoe dient rechtens dan wel in feite, direct of indirect te worden uitgelegd?***

Het is niet altijd duidelijk wanneer het fiscale eenheidsverlies samenhangt met de afwaardering van een vordering. Dit is onder meer het geval wanneer een tussenhoudstermaatschappij meerdere deelnemingen houdt, daarnaast kan de tussenhoudstermaatschappij ook eigen activiteiten ontplooiën. Het volgende zal ik aan de hand van een voorbeeld uitleggen.

Er is een Nederlandse moedermaatschappij M die alle aandelen houdt in een buitenlandse tussenhoudster maatschappij D. Die houdt op haar beurt alle aandelen in een Nederlandse kleindochter KD1 en een buitenlandse kleindochter KD2. M en KD1 zijn gevoegd in een fiscale eenheid. M houdt een schuldvordering op D, die op haar beurt een schuldvordering heeft op KD1. De activiteiten van KD1 zijn verlieslatend waarop D haar schuldvordering afwaardeert. De activiteiten van KD2 zijn echter zo goed dat M haar vordering op D niet afwaardeert. Vooralnog is er geen sprake van art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969. De vraag is echter wat er gebeurt indien KD2 na een aantal jaar ook verliezen gaat lijden waardoor de kredietwaardigheid van D afneemt en M dus haar schuldvordering op D kan afwaarderen. In hoeverre is hier dan sprake van 'rechtens dan wel in feite,

⁶⁰ HR 14 oktober 1992, nr. 28.064, BNB 1992/392.

direct of indirect verband'. Het is dus lastig om te bepalen wanneer de afwaardering van een schuldvordering een verband houdt met het verlies van de gevoegde maatschappij.⁶¹

3.4 Conclusie

De wetgever heeft geprobeerd om met art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 dubbele verliesneming onmogelijk te maken. Hierbij heeft hij een lange en onduidelijke wettekst gegeven die helaas weinig soelaas biedt. Dubbele verliesneming is niet slechts een buitenlandse kwestie, maar is in een puur binnenlandse situatie ook mogelijk. Daarnaast is door de ruime formulering van de wettekst een aantal punten onduidelijk en kan dit tot mogelijke problemen lijden. Art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 heeft vooralsnog haar doel niet bereikt. Art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 zorgt ervoor dat dubbele verliesneming binnen Papillon situaties niet meer mogelijk is. De mogelijkheid tot dubbele verliesneming doet zich echter nog steeds voor. Door de te ruime formulering van art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 en het feit dat dit artikellid er niet voor zorgt dat elke vorm van dubbele verliesneming wordt voorkomen, met name de situaties waarin dubbele verliesneming zich voordoet in puur binnenlandse situaties, valt er nog veel winst te behalen.

⁶¹ Vooralsnog is er in de parlementaire geschiedenis geen toelichting gegeven hoe een 'rechtens dan wel in feite, direct of indirect ' verband moet worden bepaald.

4 Dubbele verliesneming onder het voorstel

Zoals hiervoor beschreven brengt de systematiek van art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 een aantal problemen met zich mee. Dit artikellid probeert dubbele verliesneming tegen te gaan, echter slaagt het hier slechts deels in. Doordat dubbele verliesneming nog steeds mogelijk is onder art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 heeft de Tweede Kamer een motie aangenomen van Van Vliet die een aanpassing van dit artikellid voorstelt.⁶² Dit wil de wetgever bereiken door het artikellid aan te passen naar schuldvorderingen op alle verbonden lichamen.⁶³ Deze aanpassing zorgt ervoor dat het toepassingsbereik van het artikellid aanzienlijk wordt vergroot. Dit zorgt ervoor dat bij elke schuldvordering van een maatschappij op een verbonden lichaam moet worden gekeken of art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 van toepassing is.

4.1 De voorgestelde wettekst van art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969

De wetgever wil de wettekst aanpassen zodat niet langer alleen een schuldvordering op een tussenmaatschappij, topmaatschappij of een buitenlands belastingplichtige van dezelfde fiscale eenheid binnen art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 valt. De Kamer heeft het kabinet verzocht om het artikellid aan te passen zodat elke schuldvordering op een verbonden lichaam van de fiscale eenheid binnen dit artikellid valt. De voorgestelde aanpassing zorgt voor een vergroting van het bereik van art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969.

4.1.1 Verbonden lichaam

Om als verbonden lichaam te kwalificeren dient een lichaam kort gezegd ten minste een derde belang in een ander lichaam te houden. Dit is te splitsen in twee vereisten. Het gaat hierbij om een kwantitatief vereiste en een kwalitatief vereiste. Het kwantitatieve vereiste is een cijfermatig vereiste van 33 ½ procent van het belang. Het kwalitatieve vereiste gaat over het woord 'belang'. Sinds 28 december 2000 geldt voor het verbonden lichaam begrip niet alleen het economische belang een rol, maar spelen daarnaast andere factoren een rol.⁶⁵ Het begrip belang is niet binnen de vennootschapsbelasting gedefinieerd.⁶⁶ Tijdens een parlementaire behandeling over het begrip 'belang' binnen de vennootschapsbelasting is hierover uitleg gegeven. In beginsel is het aandeel in het gestorte kapitaal van belang. Naast het aandeel in het gestorte kapitaal speelt volgens de wetgever tevens mee de hoeveelheid zeggenschap die de aandeelhouder heeft een rol.⁶⁷ Dit zorgt voor een verruiming van het begrip verbonden lichaam. Dochtervennootschappen en moedervennootschappen kunnen indien aan de resterende voorwaarden is voldaan mogelijk binnen het bereik van art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 kunnen vallen.. Dit geldt voor zowel binnenlandse als buitenlandse vennootschappen.

⁶² Kamerstukken II 2015/16, 34323, 14.

⁶³ Kamerstukken II 2015/16, 34323, 17.

⁶⁴ Als bedoeld in Art. 10a, vierde lid, Wet VpB 1969 waarbij er sprake is van een verbonden lichaam bij een belang van kort gezegd een derde deel.

⁶⁵ Kamerstukken II 1999/2000, 3, p. 18.

⁶⁶ J.N. Bouwman, *Wegwijs in de Vennootschapsbelasting*, Den Haag: Sdu Uitgevers 2011.

⁶⁷ Kamerstukken II 1986/1987, 3, p. 11.

4.1.2 De onzakelijke lening

De vraag is echter of een aanpassing van het huidige art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 nodig is. Binnen de fiscale eenheid zijn schuldvorderingen op gevoegde maatschappijen niet zichtbaar op de balans, een lening kan daardoor gemakkelijk binnen de fiscale eenheid worden verstrekt. Doordat schuldvorderingen op gevoegde maatschappijen niet op de balans staan kan een schuldvordering op een gevoegde maatschappij van een maatschappij die buiten de fiscale eenheid maar binnen concern wordt verstrekt mogelijk worden afgedaan met de onzakelijke lening jurisprudentie.⁶⁸ De moedermaatschappij dient ervoor te zorgen dat er voldoende eigen vermogen in de dochtermaatschappij zit. Een zo goed als volledig gefinancierde vordering zal vaak als onzakelijke lening kwalificeren. Deze voorwaarde in acht genomen zal eerst een verlies op het ter beschikking gestelde eigen vermogen worden genomen en dan pas een verlies op het ter beschikking gestelde vreemde vermogen.⁶⁹ Zodra het eigen vermogen volledig opgemaakt is zou een derde schuldeiser wellicht maatregelen nemen om verlies op de vordering te vermijden. De vordering kan hierdoor een onzakelijke lening worden door niet adequaat of zakelijk handelen.⁷⁰ Van een onzakelijke lening is, behoudens bijzondere omstandigheden, sprake wanneer een geldlening is verstrekt onder dusdanige omstandigheden en voorwaarden dat een onafhankelijke derde deze lening onder die condities niet, of alleen tegen een winstdelende rente zou hebben verstrekt. Het verlies op een onzakelijke lening is niet aftrekbaar. De eerste zaak van de Hoge Raad waarin het begrip onzakelijke lening werd geïntroduceerd dateert van 9 mei 2008. In deze zaak oordeelde de Hoge Raad als volgt 'indien en voor zover een geldverstrekking door een vennootschap aan een aandeelhouder plaatsvindt onder zodanige voorwaarden en omstandigheden dat daarbij door die vennootschap een debiteurenrisico wordt gelopen dat een onafhankelijke derde niet zou hebben genomen, moet – behoudens bijzondere omstandigheden – ervan worden uitgegaan dat die vennootschap dat debiteurenrisico in zoverre heeft aanvaard met de bedoeling het belang van haar aandeelhouder in die hoedanigheid te dienen. Een eventueel verlies op een geldlening kan in zoverre niet in mindering op de winst van die vennootschap worden gebracht.'⁷¹ De vaststelling of sprake is van een onzakelijke lening is afhankelijk van specifieke feiten en omstandigheden. Dit maakt het vaststellen van een onzakelijke lening een lastige opgave, dit zou een reden kunnen zijn voor de wetgever om art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 aan te passen.

4.2 Doel en strekking voorgestelde art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969

Voor het bepalen van doel en strekking voor toepassing van het voorgestelde art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 wordt dezelfde definitie als in hoofdstuk 3 gebruikt

⁶⁸ De bewijslast hiervan ligt bij de inspecteur. HR 9 mei 2008, nr 43849, BNB 2008/191

⁶⁹ Het verlies op eigen vermogen is niet aftrekbaar op grond van de deelnemingsvrijstelling als in art. 13 Wet VpB 1969

⁷⁰ H. Lohuis, R.H.M. Ruijschop, Voortgang wetsvoorstel Aanpassing fiscale eenheid (Staatssecretaris - Financiën 31 mei 2016, nr. 34 323), *NTFR* 2016/1455

⁷¹ HR 9 mei 2008, nr 43849, BNB 2008/191

4.2.1 Doel en strekking in economische zin

Het voorgestelde art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 probeert dubbele verliesneming in zijn geheel te voorkomen. De wetgever heeft ingezien dat de huidige vorm van dit artikellid niet alle mogelijkheden tot dubbele verliesneming wegneemt. Staatssecretaris Wiebes geeft echter in zijn brief aan dat er in de praktijk weinig wordt gestructureerd op dubbele verliesneming.⁷² De economische realiteit die de wetgever beoogd zit hem waarschijnlijk in het totaalwinst begrip.⁷³ Door dit begrip aan te houden vind de wetgever het oneerlijk dat één verlies van materieel gezien dezelfde belastingplichtige twee keer tot uitdrukking komt.

4.2.2 Doel en strekking op grond van belastingbeginselen

Het voorgestelde art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 zorgt ervoor dat een verlies van een schuldvordering op een verbonden lichaam van één van de gevoegde maatschappijen niet in aftrek van de fiscale winst mag worden gebracht. Hier wordt geen onderscheid gemaakt tussen een fiscale eenheid die bestaat uit alleen Nederlandse maatschappijen en een fiscale eenheid die bestaat uit Nederlandse maatschappijen en een topmaatschappij, tussenmaatschappij of buitenlands belastingplichtig lichaam. Dit is in lijn met het gelijkheidsbeginsel.

4.2.3 Doel en strekking met betrekking tot het systeem

De vraag hierbij is of de voorgestelde aanpassing van art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 past in het wettelijke systeem. De aanpassing van dit artikellid zorgt ervoor dat de reikwijdte dusdanig wordt vergroot dat elke schuldvordering van een maatschappij aan een verbonden lichaam onder het bereik hiervan valt. Hiermee creëert de wetgever een dusdanig grote reikwijdte dat de vraag is of dit past binnen de wettelijke systematiek. Zoals eerder besproken past art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 binnen het totaalwinst begrip.⁷⁴ Binnen dit begrip mogen verliezen slechts één keer in aftrek worden gebracht en winsten slechts één keer belast. De voorgestelde aanpassing van art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 probeert dubbele verliesneming tegen te gaan. Op basis hiervan past de aanpassing van het artikellid binnen het systeem van de Wet VpB 1969.

4.3 Reikwijdte voorgestelde art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969

Art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 heeft zoals beschreven in hoofdstuk 3 een omvangrijk bereik. De aanpassing die beoogd wordt zorgt ervoor dat het bereik een stuk groter wordt. Het betreft niet langer alleen een schuldvordering van een gevoegde maatschappij op een tussenmaatschappij, topmaatschappij of een buitenlands belastingplichtige maatschappij. De voorgestelde aanpassing

⁷² Kamerstukken II 2016/14, 34323, 6, p. 1-2.

⁷³ Art. 8 Wet VpB 1969

⁷⁴ Art. 8 Wet VpB 1969, jo. Art 3.8 Wet IB 2001

zorgt ervoor dat elke schuldvordering van een gevoegde maatschappij op een verbonden lichaam onder het bereik valt van art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969.⁷⁵

4.3.1 Opmerkingen formulering

De aanpassing dient er voor te zorgen dat de reikwijdte van art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 aanzienlijk wordt vergroot. De vraag is of dit wel nodig is. Een groot aantal van de opmerkingen die hiervoor al beschreven zijn, blijven nog steeds onopgelost.

- *Belastingplichtige die schuldvordering houdt buiten de fiscale eenheid*

De voorgestelde aanpassing van art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 zorgt ervoor dat de belastingplichtige die een schuldvordering houdt buiten de fiscale eenheid volledig binnen het bereik van art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 valt. De reikwijdte wordt dusdanig vergroot dat het elke schuldvordering van een gevoegde maatschappij aan een verbonden lichaam betreft. Deze aanpassing zorgt ervoor dat het probleem dat ontstaat indien de maatschappij die de schuldvordering houdt wordt vervreemd nog steeds binnen het bereik van art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 valt wordt opgelost.

Een Nederlandse moedermaatschappij M houdt alle aandelen in twee Nederlandse maatschappijen D1 en D2. D2 houdt op haar beurt alle aandelen in buitenlandse tussenmaatschappij TM. Buitenlandse tussenmaatschappij TM houdt op haar beurt alle aandelen in een Nederlandse kleindochter KD1. Er is een fiscale eenheid tussen M, D1, D2 en KD1. Daarnaast heeft D1 een schuldvordering op TM – die dus onder art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 valt-. Stel dat D1 niet langer binnen de fiscale eenheid valt dan blijft de schuldvordering van D1 binnen het bereik van art. 15ac, achtste lid Wet VpB 1969 vallen. Indien D1 wordt vervreemd aan een andere maatschappij valt deze schuldvordering – mits M minder dan een derde belang houdt – niet langer onder het bereik van art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969. De voorgestelde aanpassing van art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 zou er dus voor zorgen dat dit artikellid minder vaak van toepassing is op situaties waar deze niet voor bedoeld is.⁷⁶

- *Voormalig tussenmaatschappij, voormalig topmaatschappij of voormalig buitenlandsbelastingplichtig lichaam.*

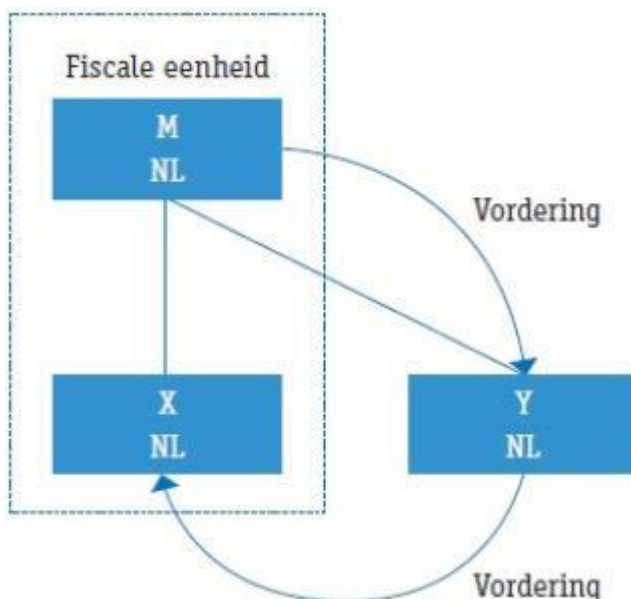
De afwaardering van een schuldvordering op een voormalig tussenmaatschappij, voormalig topmaatschappij of voormalig buitenlandsbelastingplichtig lichaam blijft onder de voorgestelde aanpassing van art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 binnen het bereik vallen. De vraag is of de voorgestelde aanpassing inhoudt dat ook voormalig verbonden lichamen onder dit artikellid vallen. De wetgever dient hierbij de aanpassing dusdanig te formuleren dat voormalig verbonden lichamen niet onder het bereik van het artikellid vallen. Indien dit wel zo zou zijn, dan zou dit tot ernstige

⁷⁵ Art. 10a, vierde lid, Wet VpB 1969

⁷⁶ R.J. de Vries, G.I. van Eijk, 'De afwaardering van schuldvorderingen in de huidige en nieuwe fiscale eenheidsregime', *WFR* 2015/156.

problemen kunnen leiden waarbij voor elke schuldvordering van een gevoegde maatschappij op een lichaam dient te worden gekeken of dat lichaam niet op een gegeven moment een verbonden lichaam is geweest. Indien de wetgever de aanpassing zo formuleert dat het slechts voormalige tussenmaatschappijen, voormalige topmaatschappijen of voormalige buitenlandsbelastingplichtige lichamen betreft dan is de problematiek die ik eerder schetste opgelost. Hierbij doel ik op het feit dat in de huidige vorm van art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 in een puur binnenlandse situatie dubbele verliesneming wel kan voorkomen. Dit zal ik uitleggen aan de hand van een voorbeeld.

Een Nederlandse moedermaatschappij M houdt alle aandelen in de Nederlandse dochtermaatschappijen X en Y. M en X zijn gevoegd in een fiscale eenheid. M houdt daarnaast een schuldvordering op Y die op haar beurt een schuldvordering houdt op X. In deze situatie kan onder omstandigheden een verlies dubbel worden genomen, indien X verlieslatend is dan zal dit verlies binnen de fiscale eenheid tot uitdrukking komen bij M. Daarnaast kunnen de verlieslatende activiteiten van X gevolgen hebben voor de kredietwaardigheid van Y, indien Y niet of nauwelijks activiteiten heeft buiten het houden van de schuldvordering op X.⁷⁷ Daardoor kan M een afwaarderingsverlies nemen in verband met de schuldvordering op Y en dus is er sprake van dubbele verliesneming. Door de voorgestelde aanpassing van art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 valt de schuldvordering die M op Y houdt binnen de het bereik van dit artikellid. Hierdoor is dit deel van het probleem van dubbele verliesneming opgelost.⁷⁸

Bron: de Vries, van Eijk, 2015

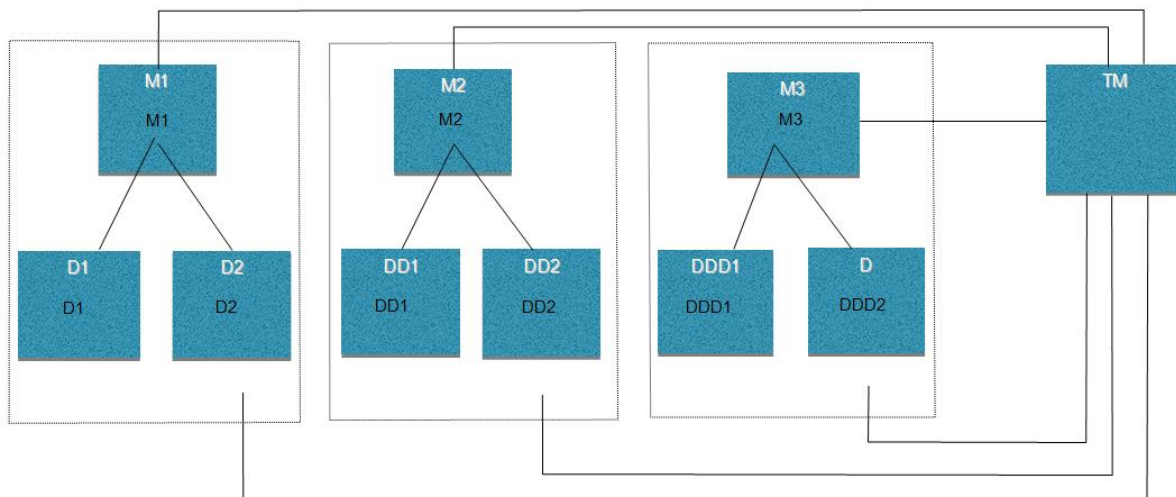
⁷⁷ In deze situatie zal waarschijnlijk de onzakelijke lening jurisprudentie van toepassing zijn. Dit wordt echter buiten beschouwing gelaten.

⁷⁸ R.J. de Vries, G.I. van Eijk, 'De afwaardering van schuldvorderingen in de huidige en nieuwe fiscale eenheidsregime', *WFR* 2015/156.

- ***Hoe dient rechtens dan wel in feite, direct of indirect te worden uitgelegd?***

De vraag hoe rechtens dan wel in feite, direct of indirect dient te worden uitgelegd blijft staan. Doordat elke schuldvordering van een gevoegde maatschappij aan een verbonden lichaam binnen het bereik van art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 valt wordt dit probleem alleen maar vergroot. De vraag blijft in hoeverre het fiscale eenheidsverlies samenhangt met de afwaardering van een vordering. De aanpassing zorgt ervoor dat het een schuldvordering aan een verbonden lichaam betreft. Een verbonden lichaam komt kortgezegd tot stand indien er sprake is van een derde belang in het lichaam. Hier kan het dus mogelijk zijn dat één lichaam een verbonden lichaam is voor drie verschillende fiscale eenheden. Ik zal dit probleem met een voorbeeld proberen duidelijk te maken.

Er zijn drie moedermaatschappijen M1, M2 en M3 die elk hun eigen concern vormen. M1 vormt een fiscale eenheid met dochtermaatschappijen D1 en D2. Dit geldt tevens voor M2 en M3 met hun desbetreffende dochtermaatschappijen. Daarnaast houden M1, M2 en M3 een één derde belang in TM. TM houdt schuldvorderingen op D1, DD1 en DDD1. Onder het bereik van art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 vallen alle schuldvorderingen van TM. Indien TM ook nog eigen ondernemingsactiviteiten zou hebben dan wordt de regeling van art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 een dusdanig complexe regeling dat dit in de praktijk tot veel problemen zal lijden. Hoe word nu bepaald wanneer welke schuldvordering rechtens dan wel in feite, direct of indirect wordt afgewaardeerd als er verlies wordt geleden binnen één of meer van de drie fiscale eenheden.

4.4 Conclusie

De voorgestelde aanpassing van art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 lost een aantal problemen op die er onder de huidige regeling zijn. Het zorgt er echter niet voor dat elke probleem wordt opgelost. Op sommige vlakken heeft de voorgestelde aanpassing van het artikellid een negatieve uitwerking en wordt de regeling zelfs nog complexer. Een dusdanig complexe regeling met een zodanig groot toepassingsbereik kan haast niet de bedoeling zijn van de wetgever. Daarnaast kan binnen een groot concern dubbele verliesneming nog steeds voor komen indien het een dusdanig groot concern

betreft dat niet alle vennootschappen een verbonden lichaam van een of meerdere gevoegde maatschappijen.

5 Conclusie

5.1 Samenvatting

Het Papillon arrest riep de vraag op of het Nederlandse fiscale eenheidsregime in strijd was met het EU recht. In Nederland kwamen bij het Hof van Amsterdam vervolgens drie verschillende zaken waarover prejudiciële vragen werden gesteld. De drie zaken die hier bedoeld worden zijn SCA Holding, XI Holding GmbH en MSA International. Voor de beantwoording van de prejudiciële vragen heeft het HvJ deze zaken samengevoegd. Op 12 juni 2014 heeft het HvJ in de samengevoegde arresten SCA Holding, XI Holding GmbH en MSA International uitgesproken dat het Nederlandse fiscale eenheidsregime in strijd was met het EU recht. Dit leidde ertoe dat de wetgever de Nederlandse wet diende aan te passen. De Wet aanpassing fiscale eenheid is sinds 1 december 2016 van kracht geworden. Als gevolg hiervan is het mogelijk om Papillon fiscale eenheden en zustervenootschappen fiscale eenheden te vormen. De Nederlandse Papillon situatie is de situatie waarin er een fiscale eenheid is tussen een moedervernootschap en een kleindochtervernootschap, die wordt gehouden door een niet gevoegde tussenhoudstervernootschap. De zuster-fiscale eenheid is de situatie waarin er een fiscale eenheid is tussen twee in Nederland gevestigde zustervernootschappen die een gemeenschappelijke buitenlandse moedermaatschappij hebben.

Binnen de Wet aanpassing fiscale eenheid is een antimisbruikbepaling opgenomen in art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 die ervoor dient te zorgen dat dubbele verliesneming niet mogelijk is in de fiscale eenheids-context. Dubbele verliesneming kan ontstaan wanneer een verlies binnen de fiscale eenheid in aftrek van de fiscale winst komt en de afwaardering van een schuldvordering een 'rechten dan wel in feite, direct of indirect verband' heeft met de verlieslatende activiteiten binnen de fiscale eenheid. Op 28 oktober 2016 heeft de kamer het kabinet verzocht om art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 aan te passen waardoor dit artikellid elke schuldvordering van een lichaam op een verbonden lichaam betreft. Als gevolg van deze motie is in deze bachelor scriptie onderzocht wat het effect is van de voorgestelde aanpassing en of dit dubbele verliesneming onmogelijk maakt. De probleemstelling die in deze bachelor scriptie centraal staat luidt als volgt:

“Zorgt de voorgestelde aanpassing van art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 er voor dat het probleem van dubbele verliesneming in de fiscale eenheids-context wordt tegen gegaan?”

5.2 Beantwoording probleemstelling

Art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 zorgt er dankzij zijn ruime formulering voor dat dubbele verliesneming binnen Papillon situaties onmogelijk is. Dit artikellid ziet erop toe dat een afwaardering van een vordering op een tussenmaatschappij, topmaatschappij of buitenlands belastingplichtige niet in aftrek van de fiscale winst mag worden genomen voor zover deze afwaardering een verband houdt met verlieslatende activiteiten van een gevoegde maatschappij. Art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 zorgt echter niet voor dat dubbele verliesneming helemaal niet meer mogelijk is. In een puur binnenlandse situatie doet zich nog wel de mogelijkheid tot dubbele verliesneming voor. Het lijkt dubieus dat in het geval van een puur binnenlandse situatie dubbele verliesneming niet wordt

voorkomen middels art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969. De wetgever lijkt zich te realiseren dat een aanpassing van art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 nodig is om ook deze situaties aan te pakken.

De voorgestelde aanpassing van art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 zorgt ervoor dat alle schuldvorderingen op een verbonden lichaam binnen het bereik van art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 vallen. Door de voorgestelde aanpassing van art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 wordt het bereik van dit artikellid flink vergroot. Het bereik van het voorgestelde art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 betreft dezelfde mogelijkheden tot dubbele verliesneming als het huidige art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 evenals de mogelijkheid tot dubbele verliesneming in een puur binnenlandse situatie. De verruiming van art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 zorgt ervoor dat er bij elke afwaardering van een schuldvordering van een gevoegde maatschappij op een verbonden lichaam te worden gekeken of er sprake is van art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969. Hierbij dient te worden gekeken of er een verband is tussen een verlies van een gevoegde maatschappij en de afwaardering van de schuldvordering, het is echter nog steeds niet duidelijk wat er bedoeld wordt met een 'rechtens dan wel in feite, direct of indirect verband'. Doordat het onduidelijk is wanneer er sprake is van een verband leidt dit tot mogelijke verwarring of een belastingplichtige binnen het bereik van art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 valt. Dit kan mogelijk tot problemen binnen de fiscale praktijk lijden. De verruiming van art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 zorgt er niet voor dat dubbele verliesneming onmogelijk is. Dubbele verliesneming kan zich nog steeds binnen een concern indien de vennootschap die de schuldvordering houdt op een gevoegde maatschappij niet als verbonden lichaam wordt gezien. Dubbele verliesneming is na de verruiming van art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 nog steeds mogelijk.

Aanbeveling

In dit onderzoek is naar voren gekomen dat de voorgestelde aanpassing van art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 dubbele verliesneming lastiger maakt, maar niet onmogelijk. De aanpassing van dit artikellid brengt problemen met zich mee. In het kader van deze bachelor scriptie heb ik geprobeerd om een eerste inventarisatie te maken van de gevolgen van deze voorgestelde aanpassing. Ik ben mij ervan bewust dat deze bachelor scriptie niet alle mogelijkheden tot dubbele verliesneming betreft. In deze scriptie is slechts gekeken naar een viertal opties tot dubbele verliesneming. Voor de wetgever ligt de taak om dubbele verliesneming onmogelijk te maken waarbij de wetgever rekening dient te houden met de fiscale praktijk. Zo dient de wetgever te kijken naar specificatie van het verband tussen de afwaardering van de schuldvordering en de verlieslatende activiteiten binnen de fiscale eenheid. De aanbeveling die ik de wetgever wil meegeven is dat de wetgever ervoor dient te zorgen dat de voorgestelde aanpassing van art. 15ac, achtste lid, Wet VpB 1969 geen schuldvordering op voormalig verbonden lichamen betreft. Als de schuldvordering ook voor een voormalig verbonden lichaam geldt dan dient er bij elke schuldvordering te worden gekeken of het lichaam dat de schuldvordering houdt op een gegeven moment als verbonden lichaam kon worden aangemerkt. Dit zou een dusdanig groot bereik opleveren dat de wetgever hiermee zijn doel voorbij streeft. Een voormalig verbonden lichaam zal zich naar alle waarschijnlijkheid niet meer binnen het concern bevinden waardoor eventuele dubbele verliesneming bij dezelfde belastingplichtige zich niet voordoet.

Literatuurlijst

Boeken:

J.N. Bouwman, *Wegwijs in de Vennootschapsbelasting*, Den Haag: SDU Uitgevers 2011.

R.L.H. IJzerman, 'Over fraus legis, herkwalificatie en het motiefvereiste', In: S. van Weeghel en C.h.J. Langereis, *De grote lijn*, Deventer: Kluwer 2006, p 75-76.

G.W.J.M. Kampschoër, S.R. Pancham, I. de Roos, A.W. Hofman, *De fiscale eenheid in de vennootschapsbelasting*, Deventer: Kluwer 2014.

S. Pancham, *Fiscale eenheid: een dynamisch regime binnen de vpb*, Deventer: Kluwer 2016.

M.T.E. Robben, *Overdrachtsbelasting en onroerende zaaklichamen*, Deventer: Kluwer 2006, p 338-339.

W.A.P. van Roij, J.H.P.M. Raaijmakers, M.C.M. de Kroon, M.J. Hamer, *Cursus belastingrecht FBR*, Deventer: Kluwer 2013.

Tijdschriften:

'reactie op motie dubbele verliesneming afwaardering vordering in relatie tot fiscale eenheid VpB', *V-N 2016/57.13*.

J.L.M Gribnau, 'Belastingrechtvaardigheid', *WFR 1995/1889*.

H. Lohuis, R.H.M. Ruijschop, Voortgang wetsvoorstel Aanpassing fiscale eenheid (Staatssecretaris - Financiën 31 mei 2016, nr. 34 323), *NTFR 2016/1455*.

A.L.C Simons, 'De nieuwe rechtstheorie 'getriggerd' door BTW-constructies', *WFR 1995/6144*.

Q.W.J.C.H. Kok; R.J. De vries, 'De wet aanpassing fiscale eenheid', *WFR 2015/1442*.

Regelgeving:

Art. 3.8 Wet IB 2001

Art. 3.41 Wet IB 2001

Art. 3.42 Wet IB 2001

Art. 3.42a Wet IB 2001

Art. 7, vierde lid, Wet VpB 1969

Art. 8, eerste lid, Wet VpB 1969

Art. 10a, vierde lid, Wet VpB 1969

Art. 15, eerste lid, Wet VpB 1969

Art. 15, tweede lid, Wet VpB 1969 laatste volzin

Art. 15, derde lid, Wet VpB 1969

Art. 15, vierde lid, Wet VpB 1969

Art. 15, zesde lid, Wet VpB 1969

Art. 15ac Wet VpB 1969

Art. 15af, eerste lid, onderdeel b, Wet VpB 1969

Art. 49 en 54 VWEU

Art. 4 AWR

Kamerstukken:

Kamerstukken II 1986/1987, 3, p. 11.

Kamerstukken II 1999/2000, 3, p. 18.

Kamerstukken II 2015/16, 34323, 6, p. 21.

Kamerstukken II 2015/16, 34323, 6, p. 34.

Kamerstukken II 2015/16, 34323, 7.

Kamerstukken II 2015/16, 34323, 9, p. 11.

Kamerstukken II 2015/16, 34323, 14.

Kamerstukken II 2015/16, 34323, 17.

Kamerstukken II 2016/14, 34323, 14, p. 1-2.

Kamerstukken II 2016/17, 34323, 16, p. 1-8.

Kamerstukken I 2016/17, 34323, A, p. 1-19.

Rechtspraak:

Hof van justitie:

HvJ EU 27 november 2008, C-418/07, V-N 2008/59.20.

HvJ EU 25 februari 2010, nr. C-337/08.

HvJ EU 12 juni 2014, C-39/13.

HvJ EU 12 juni 2014, C-40/13.

HvJ EU 12 juni 2014, C-41/13.

Hoge raad:

HR 14 oktober 1992, nr. 28.064, *BNB* 1992/392.

HR 9 mei 2008, nr 43849, *BNB* 2008/191.

Gerechtshof:

Hof Amsterdam 11 december 2014, 11/00824, V-N 2015/7.11-12.

Hof Amsterdam 12 juni 2014, ECLI:EU:C:2014:1758